

สรุปผลการวิจัยและอภิปราย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการจัดโปรแกรมการเตรียมครูระดับปริญญาตรี เพื่อสอนวิชาสังคมศึกษาในสถานฝึกหัดครู 3 แห่ง คือ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง โดยศึกษาการจัดรายวิชาในหมวดวิชาการศึกษาทั่วไปกับหมวดวิชาเฉพาะ การจัดอัตราส่วนระหว่างหมวดวิชาต่าง ๆ ในโปรแกรม และความคิดเห็นของนิสิตนักศึกษากับบัณฑิตทางการศึกษาที่มีต่อโปรแกรมการเตรียมครูสังคมศึกษาในสถาบันของตน ผลของการวิจัยจะเป็นประโยชน์ในการปรับปรุงโปรแกรมการเตรียมครูสังคมศึกษาของสถานศึกษาต่าง ๆ ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามที่สร้างขึ้นเอง มีลักษณะเป็นแบบเติมคำหรือข้อความ แบบเลือกตอบ และแบบมาตราส่วนประเมินค่า เพื่อใช้ถามกลุ่มตัวอย่างประชากร ซึ่งเป็นนิสิตนักศึกษาชั้นปีที่ 4 และบัณฑิตทางการศึกษา ที่เรียนวิชาสังคมศึกษาเป็นวิชาเอก-โท ในสถานฝึกหัดครูระดับปริญญาในกรุงเทพมหานคร 3 แห่ง มีจำนวนทั้งสิ้น 292 คน โดยแบ่งเป็นนิสิตนักศึกษาคู 185 คน และบัณฑิตทางการศึกษา 107 คน

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้แจกแจงความถี่ของคำตอบแต่ละรายการ แล้วคิดเป็นร้อยละ หากค่าเฉลี่ยนำหนักของคำตอบที่รวบรวมมาได้ แล้วเปลี่ยนเป็นตัวเลขตัวอักษร มาตราส่วนประเมินค่า ซึ่งอาจสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

การจัดรายวิชาเรียนในโปรแกรมการเตรียมครูสังคมศึกษา

จากการศึกษาโปรแกรมการเตรียมครูสังคมศึกษาของสถาบันฝึกหัดครูระดับปริญญาตรี 3 แห่ง คือ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ผู้วิจัยได้พบว่า

1. จำนวนหน่วยกิตรวมตลอดหลักสูตร

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒกำหนดหน่วยกิตรวมตลอดหลักสูตรไว้จำนวน 210

หน่วยกิต ซึ่งเป็นจำนวนสูงสุดเมื่อเปรียบเทียบระหว่างสถาบันทั้ง 3 แห่ง รองลงมาคือ คณะครุศาสตร์ และคณะศึกษาศาสตร์ ซึ่งกำหนดจำนวนหน่วยกิตรวมตลอดหลักสูตร 145 หน่วยกิต และ 144 หน่วยกิต ตามลำดับ

การที่มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กำหนดจำนวนหน่วยกิตรวมตลอดหลักสูตรไว้สูงกว่าสถาบันอื่นนั้น เนื่องจากระบบการศึกษาของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒแต่เดิมเป็นระบบ 3 เทอม ต่อ 1 ปีการศึกษา เทอมหนึ่งใช้เวลาเรียนประมาณ 12 สัปดาห์ แต่ระบบการศึกษาของคณะครุศาสตร์ และคณะศึกษาศาสตร์เป็นระบบสองภาคการศึกษา ภาคการศึกษาหนึ่ง ใช้เวลาเรียนประมาณ 18 สัปดาห์ การกำหนดจำนวนหน่วยกิตจึงน้อยกว่า มศว. แต่เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบจำนวนหน่วยกิตระหว่างสถาบันทั้ง 3 แห่ง โดยเอาเวลาเรียนของแต่ละสถาบันมาเปรียบเทียบกัน โดยเทียบหน่วยกิตของระบบ 3 เทอม จำนวน 2 หน่วย ให้มีค่าเท่ากับ 1.3 หน่วยกิตในระบบ 2 ภาคการศึกษา จะพบว่า จำนวนหน่วยกิตรวมตลอดหลักสูตรของ มศว. ซึ่งเดิมกำหนดไว้ 210 หน่วยกิตนั้นจะเทียบได้เท่ากับ 136.5 หน่วยกิต ในระบบ 2 ภาคการศึกษา โดยแบ่งเป็น

1. หมวดวิชาศึกษาทั่วไป 59.15 หน่วย หรือร้อยละ 43.33
2. หมวดวิชาครู 29.25 หน่วย หรือร้อยละ 21.43
3. หมวดวิชาเฉพาะ 39 หน่วย หรือร้อยละ 28.57
4. หมวดวิชาเลือกเสรี 9.10 หน่วย หรือร้อยละ 6.67

ดังนั้น จะเห็นได้ว่า เมื่อเทียบจำนวนหน่วยกิตของ มศว. มาเป็นระบบเดียวกับหน่วยกิตของคณะครุศาสตร์ และคณะศึกษาศาสตร์แล้ว จำนวนหน่วยกิตรวมตลอดหลักสูตรของ มศว. จะน้อยกว่าของคณะครุศาสตร์ และคณะศึกษาศาสตร์ ซึ่งมีหน่วยกิตรวมตลอดหลักสูตรเป็น 145 และ 144 หน่วยกิต ตามลำดับ

2. การจัดอัตราส่วนระหว่างหมวดวิชาต่าง ๆ ในโปรแกรม

การจัดอัตราส่วนวิชาการศึกษาทั่วไป : วิชาครู : วิชาเฉพาะ : วิชาเลือก
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ คือ 43.33 : 21.43 : 28.57 : 6.67
อัตราส่วนของคณะครุศาสตร์ คือ 37.24 : 23.25 : 31.03 : 8.48
และอัตราส่วนของคณะศึกษาศาสตร์คือ 38.19 : 22.22 : 35.64 : 4.17

ซึ่งหมายความว่า เมื่อเปรียบเทียบระหว่างสถาบันทั้ง 3 แล้ว มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จัดอัตราส่วนวิชาการศึกษาทั่วไปมากกว่าสถาบันอื่นอีก 2 แห่ง คณะครุศาสตร์ จัดอัตราส่วนวิชาครูมากกว่าอีก 2 สถาบัน คณะศึกษาศาสตร์จัดอัตราส่วนวิชาเฉพาะมากกว่า มศว. และคณะครุศาสตร์ และหมวดวิชาสุดท้าย คือวิชาเลือก คณะครุศาสตร์ จัดอัตราส่วนวิชาเลือกมากกว่าสถาบันอื่นอีก 2 แห่ง

แต่เมื่อนำอัตราส่วนระหว่างหมวดวิชาของโปรแกรมทั้ง 3 มาเปรียบเทียบ กับอัตราส่วนระหว่างหมวดวิชาที่คณะอนุกรรมการพิจารณา กำหนดหลักเกณฑ์และระเบียบเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรระดับอุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัยแห่งรัฐ¹ ได้กำหนดไว้แล้ว พบว่า อัตราส่วนบางหมวดวิชาไม่สอดคล้องตรงกัน กล่าวคือ

หมวดวิชาการศึกษาทั่วไป คณะอนุกรรมการฯ กำหนดจัดอัตราส่วนไว้ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 24 ของจำนวนหน่วยกิตรวมตลอดหลักสูตร แต่สถาบันฝึกหัดครูทั้ง 3 แห่ง ได้จัดไว้ถึงร้อยละ 44.33, 37.24 และ 38.19 ซึ่งเป็นจำนวนที่มากกว่าเกณฑ์ที่คณะอนุกรรมการฯ กำหนดไว้เกือบ 1 เท่าตัว

หมวดวิชาครู คณะอนุกรรมการฯ กำหนดว่า ต้องมีวิชาชีพทางการศึกษาไม่น้อยกว่าร้อยละ 20 ของจำนวนหน่วยกิตรวมตลอดหลักสูตร ซึ่งตรงกับอัตราส่วนที่สถาบันทั้ง 3 แห่ง ได้จัดไว้ คือ ร้อยละ 21.43, 23.25 และ 22.22

หมวดวิชาเฉพาะ คณะอนุกรรมการฯ กำหนดว่าต้องมีวิชาเฉพาะตามไม่น้อยกว่า ร้อยละ 33 ของจำนวนหน่วยกิตรวมตลอดหลักสูตร ซึ่ง มศว. และคณะครุศาสตร์ได้จัดไว้ ร้อยละ 28.57 และ 31.03 ต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนด มีเพียงคณะศึกษาศาสตร์แห่งเดียวที่จัดไว้ตามอัตราส่วนที่คณะอนุกรรมการฯ ระบุไว้ คือ จัดไว้ร้อยละ 35.64

หมวดวิชาเลือกคณะอนุกรรมการฯ กำหนดไว้ว่า อัตราส่วนของวิชาเลือกและ/หรือ วิชาโท ไม่ควรมีน้อยกว่าร้อยละ 3 ของจำนวนหน่วยกิตรวมตลอดหลักสูตร ซึ่งสถาบันฝึกหัดครูทั้ง 3 แห่ง ได้จัดไว้เกินเกณฑ์กำหนดทั้งสิ้น คิดเป็นร้อยละ 6.67, 8.48 และ 4.17 ตามลำดับ

¹มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, เรื่องเดียวกัน.

ซึ่งอัตราส่วนที่คณะอนุกรรมการฯ ได้วางเกณฑ์ไว้สำหรับหลักสูตร ศึกษาศาสตร/ครุศาสตร์ วั้้นตรงกับเกณฑ์การเตรียมครูสังคัมศึกษาที่สภาสังคัมศึกษาแห่งชาติสหรัฐ² ได้กำหนดไว้ว่า ควรมีหมวดวิชาการศึกษาทั่วไปประมาณร้อยละ 25 - 30 วิชาครูประมาณร้อยละ 15 - 25 และวิชาเฉพาะประมาณร้อยละ 50 - 60

3. การจัดวิชาในหมวดวิชาการศึกษาทั่วไป

เมื่อพิจารณาการจัดรายวิชาต่างๆ ในหมวดวิชาการศึกษาทั่วไป โดยจำแนกเป็นสาขาวิชามนุษยศาสตร์ และสาขาวิชาสังคัมศาสตร์ ตามหลักการจำแนกของ UNESCO แล้ว พบว่า ระหว่างสถาบันทั้ง 3 แห่ง คณะครุศาสตร์จัดวิชาในสาขามนุษยศาสตร์ไว้ถึงร้อยละ 74.07 ซึ่งมากกว่าคณะศึกษาศาสตร์ และ มศว. ซึ่งจัดวิชาในหมวดมนุษยศาสตร์ไว้ร้อยละ 67.27 และ 50.55 ตามลำดับ และ มศว. ได้จัดวิชาในหมวดสังคัมศาสตร์ไว้ร้อยละ 49.55 มากกว่า คณะศึกษาศาสตร์ และคณะครุศาสตร์ ซึ่งจัดร้อยละ 32.73 และ 25.93 ตามลำดับ

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า สถาบันฝึกหัดครูทั้ง 3 แห่ง ได้จัดวิชาในหมวดมนุษยศาสตร์ไว้มากกว่าวิชาในหมวดสังคัมศาสตร์ประมาณ 2 เท่า อันจะเป็นผลดีใหญ่ใ้เรียนเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์อันดี มีจริยธรรมและคุณธรรม เหมาะสมที่จะเป็นครูที่ดี แต่อย่างไรก็ตาม การสร้างบัณฑิตให้เป็นครูที่ดีอย่างเดียวนั้นไม่เพียงพอ แต่จะต้องสร้างให้เป็นครูสังคัมศึกษาที่มีพื้นฐานความรู้เกี่ยวกับสังคัมเป็นอย่างดี ในกรณีวิชาในหมวดสังคัมศาสตร์จะมีบทบาทรวมด้วยอย่างมาก การจัดอัตราส่วนวิชาสังคัมศาสตร์น้อยไป อาจจะมีผลให้ครูสังคัมศึกษามีความรู้ในเนื้อหาวิชาไม่เพียงพอ เพราะสังคัมศึกษา เป็นวิชาสังคัมศาสตร์ประยุกต์ การแก้ไขเรื่องนี้อาจทำได้โดยเพิ่มวิชาในหมวดวิชาเฉพาะที่เกี่ยวกับความรู้สายสังคัมศาสตร์ให้มากขึ้น เพื่อเป็นการทดแทน

อย่างไรก็ตาม จากผลของการวิจัยข้อหนึ่งได้แสดงให้เห็นว่า การจัดพื้นความรู้สาขามนุษยศาสตร์ให้แก่ผู้เรียนเป็นจำนวนมากเพื่อใ้ผู้เรียนเป็นบุคคลที่มีมนุษยธรรมอันดีนั้น

²The National Council for the Social Studies, loc. cit.

ไม่ใคร่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ตรงข้ามกลับพบว่า ความมุ่งหมายนี้ของโปรแกรมประสบความสำเร็จอย่างยิ่ง เพราะนิสิตนักศึกษาครูและบัณฑิตที่เป็นกลุ่มตัวอย่างประชากร ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับโปรแกรมไว้ โดยนิสิตนักศึกษาครูและบัณฑิตส่วนมากคิดเป็นร้อยละ 70.27 และ 68.82 เห็นว่า โปรแกรมการเตรียมครูสังคมศึกษาในสถาบันของตน ได้ช่วยส่งเสริมให้ผู้นับเรียนมีมนุษยสัมพันธ์อันดี ส่งเสริมความเป็นผู้นำและมีความรับผิดชอบในฐานะพลเมืองดี

4. การจัดวิชาในหมวดวิชาครู

จากการศึกษาโปรแกรมของสถาบันทั้ง 3 แห่ง พบว่า แต่ละสถาบันได้จัดรายวิชาต่าง ๆ ในหมวดวิชาครูไว้อย่างครบถ้วน ทั้งการปฐมนิเทศการศึกษา จิตวิทยา การเรียนการสอน วิธีการสอน การวัดและการประเมินผล การบริหารโรงเรียนและการฝึกภาคปฏิบัติ โดยคณะครุศาสตร์ได้กำหนดอัตราส่วนของหมวดวิชานี้ไว้ร้อยละ 23.25 สูงกว่าคณะศึกษาศาสตร์ และ มศว. ซึ่งกำหนดไว้ร้อยละ 22.22 และ 21.43 ตามลำดับ

จะเห็นว่า แม้อัตราส่วนของวิชาครูในสถาบันต่าง ๆ จะเป็นไปตามเกณฑ์ที่คณะอนุกรรมการฯ กำหนดไว้ร้อยละ 20 ก็ตาม แต่เกณฑ์กำหนดนั้นก็เป็เกณฑ์ขั้นต่ำ และหมวดวิชาครูเป็นหมวดวิชาสำคัญในการสร้างให้ครูสังคมศึกษาเป็นครูที่มีสมรรถภาพในด้านการเรียนการสอน ผู้วิจัยจึงเห็นว่า อัตราส่วนค่าสุดของวิชาครูควรจะเป็นร้อยละ 25 เพื่อเป็นการป้องกันมิให้เกิดปัญหาการเรียนการสอนในระดับมัธยมศึกษา ที่ครูใช้วิธีสอนด้วยการบรรยายอย่างเดียว หรือเกิดปัญหาครูไม่เข้าใจแก่นักเรียนของตน หรือไม่สามารรถควบคุมชั้นเรียนและดึงความสนใจของนักเรียนไว้ได้ พูลสุข เรื่องไทย³ ได้ค้นพบตรงกันว่า นอกจากครุภูมิศาสตร์จะต้องการความช่วยเหลือในด้านเนื้อหาวิชาการ การสร้างและการใช้อุปกรณ์แล้ว ครุภูมิศาสตร์ยังต้องการความช่วยเหลือด้านวิธีสอนอีกด้วย

5. การจัดวิชาในหมวดวิชาเฉพาะ

จากการจำแนกรายวิชาต่าง ๆ ในหมวดวิชาเฉพาะ ออกเป็น 5 สาขาวิชาใหญ่ ๆ ตามการจำแนกของ Carter V. Good ซึ่งได้กำหนดวิชาต่าง ๆ ซึ่งเป็นองค์ประกอบของวิชาสังคมศึกษาไว้ 5 วิชา คือ ประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ รัฐศาสตร์ สังคมวิทยา

³ พูลสุข เรื่องไทย, เรื่องเดิม.

และมานุษยวิทยา และเศรษฐศาสตร์ พบว่า

คณะครุศาสตร์ จักรวิชาประวัติศาสตร์ร้อยละ 41.38 สูงกว่า คณะศึกษาศาสตร์ และ มศว. ซึ่งจักรวิชาประวัติศาสตร์ ร้อยละ 35.29 และ 35.0 ตามลำดับ

มศว. จักรวิชาภูมิศาสตร์ร้อยละ 35.0 สูงกว่าคณะครุศาสตร์และคณะศึกษาศาสตร์ ซึ่งจักรวิชาภูมิศาสตร์ ร้อยละ 34.48 และ 29.41 ตามลำดับ

คณะครุศาสตร์ จักรวิชารัฐศาสตร์ ร้อยละ 17.24 สูงกว่า มศว. ซึ่งจักรวิชา รัฐศาสตร์ ร้อยละ 10.0 ส่วนคณะศึกษาศาสตร์นั้น ไม่ได้จักรวิชารัฐศาสตร์ไว้ในหมวดวิชา เฉพาะเลย

เมื่อพิจารณาการจกรายวิชาในหมวดวิชาเฉพาะของสถาบันทั้ง 3 แล้ว จึงเห็นว่า แต่ละสถาบันยังให้ความสำคัญแก่วิชาประวัติศาสตร์มากที่สุด โดยเฉพาะคณะครุศาสตร์ ซึ่งจักรวิชาประวัติศาสตร์ไว้ถึงร้อยละ 41.38 ตรงกับการค้นพบของ Besonen⁴ ที่ว่า โปรแกรมสังคมศึกษาส่วนใหญ่ มีการจัดโปรแกรมโดยยี่ตวิชาประวัติศาสตร์เป็นวิชาแกน และ ตรงกับความคิดของ Conant⁵ นอกจากนั้น Conant ยังได้เสนอความคิดต่อไปอีกว่า การเตรียมครูสังคมศึกษาที่มีวิชาเอกทางประวัติศาสตร์อย่างเดียวนั้น ไม่สามารถจะเป็น เครื่องประกันได้ว่าจะได้รับการเตรียมเป็นครูสังคมศึกษาอย่างเพียงพอ ดังนั้นอย่างน้อยที่สุด โปรแกรมครูสังคมศึกษาจะต้องรวมไปถึง ภูมิศาสตร์ และรัฐศาสตร์ด้วย ซึ่งเมื่อกลับมา พิจารณาโปรแกรมในสถาบันทั้ง 3 แห่ง จะพบว่า ได้จักรวิชาภูมิศาสตร์ไว้มากเพียงพอ คือ ร้อยละ 35.0, 34.48 และ 29.41 ส่วนวิชารัฐศาสตร์นั้นยังมีอยู่ในโปรแกรมทั้ง 3 โปรแกรมน้อยมาก คือ มีอยู่ในหมวดวิชาเฉพาะของ มศว. เพียงร้อยละ 10 ในหมวดวิชาเฉพาะ ของคณะครุศาสตร์ ร้อยละ 17.24 และไม่มีอยู่ในหมวดวิชาเฉพาะของคณะศึกษาศาสตร์เลย

⁴Besonen, loc. cit.

⁵Conant, loc. cit.

การค้นพบนี้ตรงกับผลการวิจัยของ Hickenbottom⁶ ซึ่งพบว่า ในการเตรียมครูสอนวิชา หน้าที่พลเมืองสำหรับสอนชั้น 9 ในรัฐโคโลราโด นั้น มีครูถึงร้อยละ 18 ที่ไม่ได้เรียนวิชา เกี่ยวกับรัฐศาสตร์มาก่อน ส่วนที่เหลือนั้นได้รับการเตรียมมาอย่างเล็กน้อย

ดังนั้น จะเห็นได้ว่า การจัดอัตราส่วนระหว่างวิชาสาขาต่าง ๆ ใน หมวด สังคมศาสตร์ ในการเตรียมครูสังคมศึกษา ยังไม่มีความเหมาะสมที่พอ เนื่องจากได้จัดวิชา เป็นหนักไปทางภูมิศาสตร์-ประวัติศาสตร์ทางเดียว และมีวิชาเกี่ยวกับรัฐศาสตร์ สังคมวิทยา และ เศรษฐศาสตร์น้อยมาก แต่ในเรื่องการจัดนำหนักวิชาต่าง ๆ ในหมวดวิชาเฉพาะนี้ยังเป็นข้อโต้แย้งกันอยู่มาก เพราะบางแนวความคิดก็เห็นว่า ควรเตรียมครูสังคมศึกษาให้มีความรู้ในวิชาสังคมศาสตร์หลาย ๆ ด้านอย่างกว้างขวาง แต่บางแนวความคิดก็เห็นว่า ควรเตรียมครูสังคมศึกษาให้มีความรู้หลาย ๆ ด้าน แต่ให้มีความรู้ลึกซึ้งในวิชาเดียวก็เพียงพอ⁷

6. การกำหนดวิชาเลือกเสรี

ในการกำหนดหน่วยกิตที่บัณฑิตศึกษากรและบัณฑิตต้องศึกษาในหมวดวิชาเลือกเสรีนั้น มศว. กำหนดจำนวนหน่วยกิตไว้ 14 หน่วยกิต ในระบบ 3 เทอม (หรือ 9.1 หน่วยกิต ในระบบ 2 ภาค) ซึ่งมากกว่าคณะครุศาสตร์ และคณะศึกษาศาสตร์ ซึ่งกำหนดวิชาเลือกเสรีไว้ 12 หน่วยกิต และ 6 หน่วยกิต ตามลำดับ

แต่เมื่อพิจารณาโดยคิดคร่าวๆแล้ว พบว่า คณะครุศาสตร์กำหนดวิชาเลือกไว้ร้อยละ 8.48 ซึ่งสูงกว่า มศว. และคณะศึกษาศาสตร์ ซึ่งกำหนดไว้ร้อยละ 6.67 และ 4.17

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

⁶Lucy B. Hickenbottom, "The Academic Preparation and Placement of Teachers of Ninth - Grade Citizenship in Selected Schools in Colorado, 1956 - 66," Disertation Abstracts, Vol 28, No. 5 (November, 1967), p. 1619 - A.

⁷Anderson, Op. cit., pp. 101 - 102.

ความคิดเห็นของนิสิตนักศึกษาครูและบัณฑิตต่อโปรแกรมการเตรียมครูสังคมศึกษา

1. สถานภาพของผู้อยู่แบบสอบถาม

กลุ่มตัวอย่างประชากรในการวิจัยครั้งนี้มีจำนวนทั้งสิ้น 292 คน โดยแบ่งตัวอย่างประชากรเป็น 2 กลุ่ม คือ นิสิตนักศึกษาครู 185 คน และบัณฑิตทางการศึกษา 107 คน ซึ่งกลุ่มตัวอย่างประชากรทั้ง 2 กลุ่ม มีสถานภาพในคานต่าง ๆ ดังนี้

ก. เพศ

นิสิตนักศึกษาครู: เป็นนิสิตนักศึกษาหญิง จำนวน 145 คน หรือร้อยละ 78.38 และนิสิตนักศึกษาชายจำนวน 40 คน หรือร้อยละ 21.62 จะเห็นได้ว่า นิสิตนักศึกษาเพศหญิง มีจำนวนมากกว่านิสิตนักศึกษาเพศชายประมาณสามเท่า

บัณฑิต: เป็นบัณฑิตหญิงจำนวน 66 คน หรือร้อยละ 61.68 และบัณฑิตชายจำนวน 37 คน หรือร้อยละ 34.58 จะเห็นว่าบัณฑิตเพศหญิงมีจำนวนมากกว่าบัณฑิตเพศชายประมาณสองเท่า

ข. ประเภทหลักสูตร

นิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่คือร้อยละ 68.11 ศึกษาตามหลักสูตรปริญญาตรี กำหนดเวลา 4 ปี ส่วนนิสิตนักศึกษาอีกร้อยละ 31.89 ศึกษาตามหลักสูตร 2 ปี

บัณฑิตที่ศึกษาตามหลักสูตร 4 ปี มีจำนวน 54 คน หรือร้อยละ 50.47 และบัณฑิตอีกร้อยละ 37.38 ศึกษาตามหลักสูตร 2 ปี

ค. วุฒิเดิม

ก่อนเข้าศึกษาในสถาบันฝึกหัดครูระดับปริญญา นิสิตนักศึกษาครูส่วนมากคือร้อยละ 66.49 สำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย รองลงมาคือร้อยละ 32.97 สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพการศึกษาศึกษา

บัณฑิตที่มีวุฒิม.ศ. 5 มีจำนวนเป็นร้อยละ 50.47 ซึ่งเป็นกลุ่มใหญ่ที่สุด รองลงมาเป็นบัณฑิตที่มีวุฒิปประกาศนียบัตรวิชาชีพการศึกษาศึกษา คิดเป็นร้อยละ 37.38

ง. งานสอนของบัณฑิต

บัณฑิตส่วนใหญ่คือร้อยละ 51.40 ทำการสอนในสถานศึกษาของรัฐบาลโดยมีบัณฑิตกลุ่มใหญ่ที่สุด คิดเป็นร้อยละ 68.22 สอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น รองลงมา เป็นบัณฑิตที่สอนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ร้อยละ 14.95 วิชาในหมวดสังคมศึกษาที่บัณฑิต

ร้อยละ 49.53 และ 48.60 ทำการสอบอยู่คือ วิชาภูมิศาสตร์และประวัติศาสตร์ ความสำคัญ และมีบัณฑิตจำนวนน้อยที่สุด คือร้อยละ 24.30 ที่เป็นอาจารย์สอนวิชาศิลปกรรม

จ. คะแนนเฉลี่ยใบวุฒิเดิม

ตัวอย่างประชากรในการวิจัยครั้งนี้มีทั้งผู้ที่ศึกษาในระบบหน่วยกิต และระบบ ร้อยละ ซึ่งจัดจำแนกได้ดังนี้

นิสิตนักศึกษาคณะและบัณฑิตที่ศึกษาตามระบบร้อยละส่วนมากคือคิดเป็นร้อยละ 32.97 และ 25.23 ได้คะแนนเฉลี่ยใบวุฒิเดิมระหว่างร้อยละ 60 - 69 นิสิตนักศึกษาคณะ และบัณฑิตกลุ่มใหญ่รองลงมาได้คะแนนเฉลี่ยใบวุฒิเดิมระหว่างร้อยละ 50 - 59 และมีเพียง บัณฑิตร้อยละ 1.87 เท่านั้น ที่ได้คะแนนเฉลี่ยสูงกว่าร้อยละ 80 ขึ้นไป

ในระบบหน่วยกิต นิสิตนักศึกษาคณะและบัณฑิตส่วนใหญ่คิดเป็นร้อยละ 17.84 และ 19.52 ความสำคัญ ได้คะแนนเฉลี่ยสะสมระหว่าง 2.5 - 2.9 โดยมีเพียงนิสิต นักศึกษาร้อยละ 1.08 เท่านั้น ที่ได้คะแนนเฉลี่ยระดับ 3.5 - 3.9

2. การเลือกเรียนวิชาสังคมศึกษาเป็นวิชาเอก-โท

นิสิตนักศึกษาคณะและบัณฑิตกลุ่มใหญ่ที่สุด คือร้อยละ 76.76 และ 79.44 ตาม ลำดับ เลือกเรียนวิชาสังคมศึกษาเป็นวิชาเอก ส่วนนิสิตนักศึกษาคณะและบัณฑิตร้อยละ 22.16 และ 11.21 เลือกเรียนวิชาสังคมศึกษาเป็นวิชาโท

สาเหตุที่นิสิตนักศึกษาคณะและบัณฑิตเลือกเรียนวิชาสังคมศึกษาเป็นวิชาเอก-โท ของตน คือ เพราะรักและชอบเรียนวิชานี้ มีพื้นฐานความรู้วิชานี้อยู่ในเกณฑ์ดี เห็นว่าเรียนง่าย กว่าวิชาอื่น และเรียนตามเพื่อน ๆ หรือไม่สามารรถเรียนวิชาอื่นได้ ตามลำดับ

3. ความคิดเห็นเกี่ยวกับโปรแกรม

นิสิตนักศึกษาคณะและบัณฑิตมีความเข้าใจในความมุ่งหมายของโปรแกรมการ เตรียมครูสังคมศึกษาปานกลาง และมีความคิดเห็นว่าอัตราส่วนระหว่างหมวดวิชาต่าง ๆ นั้น สถาบันของตนได้จัดไว้เหมาะสมปานกลางเช่นกัน

อัตราส่วนระหว่างหมวดวิชาต่าง ๆ ที่นิสิตนักศึกษาคณะและบัณฑิตเห็นว่ามีความ เหมาะสมที่สุดคือ วิชาการศึกษาทั่วไปร้อยละ 25 : วิชาครูร้อยละ 20 : วิชาเฉพาะร้อยละ 50 : วิชาเลือกร้อยละ 5

4. การเรียนการสอนวิชาเนื้อหา

ก. วิธีการเรียนการสอน

นิสิตนักศึกษาครูและบัณฑิตทั้ง 2 กลุ่ม มีความเห็นว่า อาจารย์ผู้สอนวิชาเนื้อหาใช้วิธีการบรรยายมาก ส่วนวิธีปฏิบัติการนั้น นิสิตและบัณฑิตมีความคิดเห็นทางกันออกไป คือ นิสิตนักศึกษาเห็นว่า อาจารย์ผู้สอนวิชาเนื้อหาใช้วิธีปฏิบัติการปานกลาง แต่บัณฑิตเห็นว่าอาจารย์ผู้สอนใช้วิธีปฏิบัติการน้อย โดยอาจารย์วิชาเนื้อหาเปิดโอกาสให้นิสิตนักศึกษาและบัณฑิตได้แสดงความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์ในระดับปานกลาง

เมื่อพิจารณาถึงการจัดแนวการสอนแบบทีม แบบจุดภาค แบบรายบุคคล แบบศูนย์การเรียน และแบบใช้ชุดการสอนรายบุคคลแล้ว ผลการวิจัยพบว่า นิสิตนักศึกษาครูเห็นว่า อาจารย์ผู้สอนวิชาเนื้อหาจัดแนวการสอนแบบรายบุคคลปานกลาง และจัดแนวการสอนที่เหลืออีก 4 แบบ น้อย ส่วนบัณฑิตมีความเห็นว่า อาจารย์ผู้สอนวิชาเนื้อหาจัดแนวการสอนทั้ง 5 แบบ ในระดับน้อยเท่ากัน

ข. ระดับความสามารถที่ได้รับการฝึกฝนและวัดผล

นิสิตนักศึกษาครูมีความคิดเห็นว่า อาจารย์ผู้สอนวิชาเนื้อหาเน้นความสามารถระดับความรู้ความจำ และความเข้าใจมาก ทั้งในการเรียนการสอนและการวัดผล และเน้นความสามารถประยุกต์ ความสามารถวิเคราะห์ ความสามารถสร้างสรรค์ และความสามารถประเมินสิ่งต่าง ๆ ปานกลางเท่ากัน

ส่วนบัณฑิตเห็นว่า อาจารย์ผู้สอนวิชาเนื้อหาเน้นความรู้ความจำมากในการเรียนการสอนและการวัดผล และเน้นความสามารถระดับอื่น ๆ ปานกลาง

ค. แบบวัดผล

ในการวัดผล นิสิตนักศึกษาครูและบัณฑิตเห็นว่า อาจารย์ผู้สอนวิชาเนื้อหาใช้แบบวัดผลแบบปรนัย อัดนัย และปรนัยผสมอัดนัย ในระดับปานกลาง การวัดผลที่อาจารย์วิชาเนื้อหาใช้น้อยที่สุด คือการสอบปากเปล่า

5. การเรียนการสอนวิชาครู

ก. วิธีการเรียนการสอน

นิสิตนักศึกษาและบัณฑิตมีความเห็นเหมือนกันว่า ในการเรียนการสอนวิชาครู อาจารย์ผู้สอนใช้วิธีการบรรยายมาก และใช้วิธีปฏิบัติการปานกลาง โดยนิสิตนักศึกษาครู

เห็นว่า อาจารย์ผู้สอนวิชาครูจัดแนวการสอนแบบทีม แบบรายบุคคล และแบบศูนย์การเรียน ปานกลาง และจัดแนวการสอนแบบจุลภาค และชุดการสอนน้อย ส่วนบัณฑิตมีความเห็นต่างออกไปว่า อาจารย์ผู้สอนวิชาครูจัดแนวการสอนทั้ง 5 แบบ น้อยเท่ากัน โดยอาจารย์วิชาครู เปิดโอกาสให้นิสิตนักศึกษาและบัณฑิตได้แสดงความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์ปานกลาง

ข. ระดับความสามารถที่ได้รับการฝึกฝนและการวัดผล

นิสิตนักศึกษาคูรมีความคิดเห็นว่า อาจารย์สอนวิชาครูเน้นความสามารถระดับความรู้ความจำและความเข้าใจมาก ทั้งในการเรียนการสอนและการวัดผล และเน้นความสามารถประยุกต์ ความสามารถวิเคราะห์ ความสามารถสร้างสรรค์ และความสามารถประเมินสิ่งต่าง ๆ ในระดับปานกลาง

ส่วนบัณฑิตเห็นว่า อาจารย์ผู้สอนวิชาครูเน้นความรู้ความจำในการเรียนการสอนและการวัดผลมาก และเน้นความสามารถอื่น ๆ ระดับปานกลาง

ค. แบบวัดผล

ในการวัดผล นิสิตนักศึกษาคูรมีและบัณฑิตมีความเห็นต่างกัน คือ นิสิตนักศึกษาคูรมีเห็นว่า อาจารย์ผู้สอนวิชาครูใช้แบบวัดผล แบบอัตนัยผสมปรนัยมาก และใช้แบบอัตนัย และปรนัย ปานกลาง แต่บัณฑิตเห็นว่า อาจารย์ผู้สอนวิชาเนื้อหาใช้แบบวัดผล แบบปรนัย อัตนัย และปรนัยผสมอัตนัย ปานกลาง การวัดผลที่บัณฑิตและนิสิตนักศึกษาเห็นว่า อาจารย์วิชาครูใช้น้อยที่สุดคือ การเขียนรายงานส่งแบบเดี่ยว และการใช้ชุดการสอน

ในเรื่องความสัมพันธ์สอดคล้องระหว่างภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ นิสิตนักศึกษาและบัณฑิตทุกสถาบันมีความคิดเห็นตรงกันว่า ในการเรียนการสอนวิชาเนื้อหาและวิชาครู มีความสอดคล้องระหว่างภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติปานกลางเท่ากัน โดยตัวอย่างประชากรทั้ง 2 กลุ่ม มีความพึงพอใจในความรู้ที่ได้รับจากวิชาเนื้อหาและวิชาครูในระดับปานกลาง เช่น เดียวกัน มีเพียงตัวอย่างประชากรที่เป็นนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหงแห่งเดียวที่มีความพึงพอใจในความรู้ที่ได้รับจากวิชาครูในระดับมาก

6. ความรู้ที่ได้รับจากวิชาในโปรแกรม

ก. หมวดวิชาการศึกษาทั่วไป

นิสิตนักศึกษาคูรมีและบัณฑิตมีความเห็นว่า ได้รับความรู้จากวิชาภูมิศาสตร์ -

ประวัติศาสตร์มาก และได้รับวิชาอื่น ๆ ในหมวดวิชาการศึกษาทั่วไปปานกลาง วิชาที่นิสิต นักศึกษา เห็นว่าได้รับความรู้น้อย คือวิชาคณิตศาสตร์ สถิติ และวิทยาศาสตร์ ส่วนบัณฑิต มีความเห็นเพิ่มเติมว่า นอกจากจะได้รับความรู้ในวิชา คณิตศาสตร์ สถิติ และวิทยาศาสตร์ น้อย เช่นเดียวกับความเห็นของนิสิตนักศึกษาแล้ว ยังมีวิชาที่บัณฑิตเห็นว่าได้รับความรู้น้อย อีก คือ วิชาศิลปะ ดนตรี พลานามัยและสุขศึกษา

ข. หมวดวิชาครู

นิสิตนักศึกษาและบัณฑิตจากทุกสถาบันมีความคิดเห็นเหมือนกันว่า ได้รับความรู้จากรายวิชาต่าง ๆ ในหมวดวิชาครูในระดับปานกลาง เท่ากันทุกวิชา มีเพียงนิสิต ศึกษาศาสตร์ที่เป็นตัวอย่างประชากรกลุ่มเดียวที่มีความคิดเห็นต่างไปว่า ได้รับความรู้จากวิชา อุปกรณ์และการใช้อุปกรณ์วิชาสังคมศึกษา และวิชาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน กับชุมชนน้อย

ค. หมวดวิชาเฉพาะ

นิสิตนักศึกษาและบัณฑิตเห็นว่า ได้รับความรู้จากวิชาประวัติศาสตร์ไทย และประวัติศาสตร์ต่างประเทศมาก แต่ได้รับความรู้จากวิชาอื่น ๆ ปานกลาง ยกเว้นวิชา โบราณคดี และอุทุนิยมวิทยา ซึ่งนิสิตนักศึกษาครูและบัณฑิตทุกสถาบันเห็นว่าได้รับความรู้น้อย ในเรื่องความพึงพอใจต่อความรู้ที่ได้รับจากหมวดวิชาเฉพาะ นิสิตนักศึกษา ครูจากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒและคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง มีความเห็นเช่นเดียวกับบัณฑิตจากทุกสถาบันว่า ความรู้ที่ได้รับจากหมวดวิชาเฉพาะนั้น เพียงพอ สำหรับการสอนในระดับมัธยมศึกษา มีเพียงนิสิตคณะศึกษาศาสตร์แห่งเดียวที่เห็นว่าความรู้ใน วิชาเอก-โท ไม่เพียงพอสำหรับการสอนในระดับมัธยม

7. อุปกรณ์และเทคโนโลยีทางการศึกษา

นิสิตนักศึกษาครูและบัณฑิตมีความคิดเห็นว่าเป็นสถาบันของตนมีอุปกรณ์และเทคโนโลยีทางการศึกษาประเภทต่าง ๆ เพื่อใช้ประกอบการเรียนการสอนมากปานกลาง ยกเว้น อุปกรณ์ประเภทเทปบันทึกภาพ (Video Tape) บทเรียนแบบโปรแกรม และเครื่องฉายภาพ-ทึบแสง ซึ่งนิสิตนักศึกษาครูเห็นว่ามีไข้อยู่ในสถาบันฝึกหัดครูของตนน้อย

ในการใช้อุปกรณ์และเทคโนโลยีทางการศึกษาเหล่านี้ นิสิตนักศึกษาครูและบัณฑิตทุกสถาบันมีความเห็นว่า ใ้มีส่วนร่วมในการใช้อุปกรณ์ต่าง ๆ ในระดับน้อย

8. ห้องสมุด

ก. ประเภทหนังสือ

นิสิตนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์และบัณฑิต เห็นว่า ภายในห้องสมุดมีหนังสือประเภทต่าง ๆ ที่ให้ความรู้ในด้านวิชาเนื้อหาและวิชาครู มากปานกลางทั้ง 6 ประเภท คือ หนังสือตำรา หนังสือแบบเรียน หนังสืออ้างอิง วารสารและนิตยสาร เอกสารอื่น ๆ เช่น เอกสารประกอบการสัมมนา และหนังสือคู่มือต่าง ๆ มีเพียงบัณฑิตจากคณะครุศาสตร์ที่เห็นว่า ห้องสมุดคณะครุศาสตร์ มีหนังสือประเภทวารสารและนิตยสารที่ให้ความรู้ด้านวิชาเนื้อหา มาก ส่วนนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง เห็นว่าห้องสมุดของสถาบันมีหนังสือประเภทตำราที่จะให้ความรู้ด้านวิชาครูมาก

ข. การใช้หนังสือในห้องสมุด

นิสิตนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์และบัณฑิตส่วนมากเห็นว่า ได้รับความสะดวกในการใช้ห้องสมุดเพื่อทำการค้นคว้าเพิ่มเติมปานกลาง มีเพียงนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง แห่งเดียวที่เห็นว่า ได้รับความสะดวกในการใช้ห้องสมุดเพื่อการศึกษาค้นคว้าในระดับมาก

9. กิจกรรมเสริมหลักสูตร

ก. ชุมนุมกิจกรรม

นิสิตนักศึกษาคณะ ร้อยละ 68.11, 67.03 และ 57.84 เห็นว่า ชุมนุมที่จัดเป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตรในสถาบันของตน คือ ชุมนุมสังคมนศึกษา ชุมนุมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และชุมนุมศาสนาและประเพณี ตามลำดับ ส่วนบัณฑิตร้อยละ 75.70, 47.66 และ 46.73 เห็นว่า ชุมนุมที่จัดเป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตรในสถาบันของตน คือ ชุมนุมสังคมนศึกษา ชุมนุมศาสนาและประเพณี และชุมนุมทัศนศึกษา

ข. การจัดกิจกรรมในการเรียนการสอน

ในการเรียนการสอนวิชาเนื้อหา นิสิตนักศึกษาคณะเห็นว่า อาจารย์ผู้สอนวิชาเนื้อหาจัดกิจกรรมประกอบการเรียนปานกลาง โดยนิสิตนักศึกษาได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมปานกลาง และเห็นว่ากิจกรรมที่อาจารย์ผู้สอนวิชาเนื้อหาจัดนั้น มีประโยชน์ในระดับปานกลางเช่นกัน ต่างจากบัณฑิตซึ่งเห็นว่า อาจารย์ผู้สอนวิชาเนื้อหาจัดกิจกรรมน้อยและตนเองได้มีส่วน

ร่วมในกิจกรรมน้อย แต่กิจกรรมที่อาจารย์จัดนั้น บัณฑิตเห็นว่า เป็นประโยชน์ปานกลาง

ส่วนในการเรียนการสอนวิชาครุ นั้น นิสิตนักศึกษาครูและบัณฑิตมีความเห็นตรงกันว่า อาจารย์ผู้สอนวิชาครุจัดกิจกรรมการเรียนการสอนปานกลาง กิจกรรมที่จัดนั้นมีประโยชน์ปานกลาง และเห็นว่าคนใดมีส่วนร่วมในกิจกรรมนั้นปานกลาง เช่นกัน

ค. ประโยชน์ของกิจกรรมการเรียนการสอน

นิสิตนักศึกษาครูและบัณฑิตกลุ่มใหญ่ที่สุด คิดเป็นร้อยละ 77.84 และ 85.05 เห็นว่า กิจกรรมการเรียนการสอนมีประโยชน์ในด้านช่วยใ้ผู้เรียนมีประสบการณ์ตรงมากขึ้น นิสิตและนักศึกษาตลอดจนบัณฑิต จำนวนรองลงมาเห็นว่า กิจกรรมการสอนทำให้เข้าใจบทเรียนดีขึ้น ชอบเรียนสังคมศึกษามากขึ้น ตามลำดับ มีนิสิตนักศึกษาครูและบัณฑิตเพียงร้อยละ 7.03 และ 3.74 ที่เห็นว่า กิจกรรมการเรียนการสอนไม่มีประโยชน์และทำให้เสียเวลา

10. การฝึกภาคปฏิบัติ

กลุ่มตัวอย่างประชากรได้ตอบแบบสอบถามในเรื่องการฝึกภาคปฏิบัติ อันรวมทั้งการสังเกตการสอนและการฝึกสอน ดังนี้

ก. ระยะเวลา

นิสิตนักศึกษาและบัณฑิตกลุ่มใหญ่ที่สุด คิดเป็นร้อยละ 29.73 และ 42.99 ได้ทำการสังเกตการสอนเป็นระยะเวลาานาน 1 สัปดาห์ ก่อนการฝึกสอน นิสิตนักศึกษาครูและบัณฑิตจำนวนรองลงมา คือร้อยละ 10.27 และ 14.02 ได้สังเกตการสอนนาน 2 สัปดาห์

ส่วนการฝึกสอนนั้น นิสิตนักศึกษาและบัณฑิตกลุ่มใหญ่ที่สุด คิดเป็นร้อยละ 51.35 และ 39.25 ทำการฝึกสอนเป็นระยะเวลาานาน 12 สัปดาห์ นิสิตนักศึกษาและบัณฑิตกลุ่มรองลงมาคือ ร้อยละ 17.84 และ 21.50 ทำการฝึกสอนนาน 10 สัปดาห์

ข. ประเภทโรงเรียน

โรงเรียนที่นิสิตนักศึกษาครูและบัณฑิตกลุ่มใหญ่ที่สุด คิดเป็นร้อยละ 60.00 และ 46.73 ได้สังเกตการสอน คือ โรงเรียนสาธิตในสังกัดสถาบันของตน และยังมีนิสิตนักศึกษาครูและบัณฑิตอีกกลุ่มหนึ่ง คิดเป็นร้อยละ 29.19 และ 28.97 ที่สังเกตการสอนใน

โรงเรียนอื่น ๆ ที่มีใช้โรงเรียนสุจริต

ส่วนโรงเรียนที่นิสิตนักศึกษาครูและบัณฑิตกลุ่มใหญ่ที่สุด คิดเป็นร้อยละ 46.49 และ 37.38 ได้ไปทำการฝึกสอน คือ โรงเรียนรัฐบาลสหศึกษา รองลงมาคือ โรงเรียนรัฐบาลชาย และโรงเรียนรัฐบาลหญิง โดยนิสิตนักศึกษาครูจำนวนน้อยที่สุดเพียงร้อยละ 1.08 เท่านั้น ที่ทำการฝึกสอนในโรงเรียนราษฎร์ชาย และบัณฑิตร้อยละ 3.74 ที่ได้ทำการฝึกสอนในโรงเรียนราษฎร์หญิง

ค. ระดับชั้น

ระดับชั้นที่นิสิตนักศึกษาครูส่วนมากคิดเป็นร้อยละ 40.0 ได้สังเกตการสอน คือ ระดับชั้น ม.ศ. 1 รองลงมาคือ ระดับชั้น ม.ศ. 2 และ ม.ศ. 3 ตามลำดับ บัณฑิตส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 28.04 ได้สังเกตการสอนในระดับชั้น ม.ศ. 2 รองลงมาคือระดับชั้น ม.ศ. 1 และ ม.ศ. 3 ตามลำดับ

แต่ระดับชั้นที่นิสิตนักศึกษาครูส่วนใหญ่คิดเป็นร้อยละ 46.49 และ 38.32 ได้ทำการฝึกสอนคือ ระดับชั้น ม.ศ.2 รองลงมาคือระดับชั้น ม.ศ. 1 และ ม.ศ. 3 ตามลำดับ มีเพียงนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒเท่านั้น ที่มีนิสิตจำนวนมากที่สุด คือร้อยละ 43.33 ทำการฝึกสอนในระดับชั้น ม.ศ. 1

ง. การนิเทศการฝึกสอน

ในการฝึกสอนนิสิตนักศึกษาครูและบัณฑิตกลุ่มใหญ่ที่สุด คิดเป็นร้อยละ 16.22 และ 27.10 ได้รับการนิเทศจาก อาจารย์นิเทศวิชาสังคมศึกษาจำนวน 3 ครั้ง รองลงมาคือ 4 ครั้ง และ 2 ครั้ง ตามลำดับ นิสิตนักศึกษาครูและบัณฑิตกลุ่มเล็กที่สุด คือร้อยละ 0.54 และ 2.80 ได้รับการนิเทศ จากอาจารย์นิเทศวิชาสังคมศึกษาเป็นจำนวน 12 ครั้ง และ 8 ครั้ง ตามลำดับ ซึ่งนิสิตนักศึกษาครูและบัณฑิตกลุ่มใหญ่ที่สุด คิดเป็นร้อยละ 49.19 และ 42.99 เห็นว่าจำนวนครั้งที่ได้รับการนิเทศนั้น ยังไม่เพียงพอ มีเพียงนิสิตคณะครุศาสตร์ และนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ เท่านั้นที่มีนิสิตนักศึกษาส่วนมากเห็นว่า ได้รับการนิเทศ จากอาจารย์นิเทศวิชาสังคมศึกษาจำนวนครั้ง เพียงพอแล้ว

เมื่ออาจารย์นิเทศไปทำการนิเทศ การฝึกสอนวิชาสังคมศึกษา นิสิตนักศึกษาครูและบัณฑิตส่วนใหญ่ในทุกสถาบันต้องการความรู้และคำแนะนำเกี่ยวกับการสอนและวิธีสอน นิสิตนักศึกษาจำนวนรองลงมาต้องการคำแนะนำด้าน การสร้างและการใช้อุปกรณ์และ

แหล่งวิทยากร ส่วนบัณฑิตจำนวนรองลงมาต้องการคำแนะนำจากแหล่งวิทยากรมากกว่า
 ด้านการสร้างและการใช้อุปกรณ์ นิสิตจำนวนน้อยที่สุดต้องการคำแนะนำด้านการปฏิบัติใน
 โรงเรียน และบัณฑิตกลุ่มเล็กที่สุดต้องการคำแนะนำและความรู้ด้านเนื้อหาวิชาการ

บุคคลที่นิสิตนักศึกษาครูและบัณฑิตเห็นว่าสมควรเป็นอาจารย์นิเทศก์มาก คือ
 อาจารย์ผู้สอนวิชาเนื้อหาพร้อมกับอาจารย์ผู้สอนวิชาครู ส่วนอาจารย์ผู้สอนวิชาเนื้อหานั้น นิสิต
 นักศึกษาและบัณฑิตเห็นว่ามีความเหมาะสมในการเป็นอาจารย์นิเทศก์ปานกลาง และส่วนของ
 อาจารย์วิชาครูนั้น นิสิตนักศึกษาเห็นว่ามีความเหมาะสมปานกลาง ในขณะที่บัณฑิตเห็นว่า
 ความเหมาะสมเป็นอาจารย์นิเทศก์มาก

จ. ความคิดเห็นต่อโครงการฝึกสอน

นิสิตนักศึกษาครูและบัณฑิตเห็นว่า สถาบันของตนมีการประสานงานกับ
 โรงเรียนฝึกสอนดีปานกลาง และมีความพึงพอใจในการนิเทศ ของอาจารย์นิเทศก์วิชาสังคม
 ศึกษาปานกลางเช่นกัน ยกเว้นนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ที่มีความพึงพอใจในการนิเทศ
 ของอาจารย์นิเทศก์มาก และบัณฑิตจากคณะครุศาสตร์เห็นว่า สถาบันของตนมีการประสาน
 งานกับโรงเรียนฝึกสอนในระดับดีมาก

ในเรื่องความเหมาะสมของโครงการฝึกสอน นิสิตนักศึกษาครูเห็นว่า
 โครงการฝึกสอนในสถาบันของตนมีความเหมาะสมปานกลาง แต่บัณฑิตเห็นว่ามีความเหมาะสม
 มาก

11. ความคิดเห็นต่อโปรแกรมการเตรียมครูสังคมศึกษา

นิสิตนักศึกษาครูและบัณฑิตกลุ่มใหญ่ที่สุด เห็นว่า โปรแกรมในสถาบันของตนมี
 ความเหมาะสมและเพียงพอแก่การสอบในระดับมัธยมศึกษา รองลงมาเห็นว่า เป็นโปรแกรม
 มี วิชาต่าง ๆ มีเนื้อหาซ้ำซ้อนกัน วิชาในโปรแกรมมีความสัมพันธ์กับความมุ่งหมายในหลักสูตร
 ระดับมัธยมศึกษาและเป็นโปรแกรมที่น่าสนใจเป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวัน ตามลำดับ นิสิต
 นักศึกษาร้อยละ 15.14 เห็นว่า เป็นโปรแกรมที่มีเนื้อหาและยากเกินไป โดยมีนิสิต
 นักศึกษาครูและบัณฑิตกลุ่มเล็กที่สุด คิดเป็นร้อยละ 12.43 และ 5.61 เท่านั้น ที่เห็นว่า -
 โปรแกรมการเตรียมครูสังคมศึกษาในสถาบันของตน น่าเบื่อและไม่เป็นประโยชน์ในชีวิตประจำ
 วัน

เมื่อพิจารณาถึงความสอดคล้องระหว่าง โปรแกรมการเตรียมครูสังคมศึกษา และวิชาสังคมศึกษาในระดับมัธยม ผลการวิจัยพบว่า บัณฑิตและนิสิตนักศึกษาครูมีความคิดเห็นต่างกันอย่างชัดเจน คือ นิสิตนักศึกษาครูเห็นว่า วิชาในโปรแกรมมีความสอดคล้องกับวิชาประวัติศาสตร์ ในระดับมัธยมศึกษาอย่างมาก และสอดคล้องกับวิชาภูมิศาสตร์ หน้าที่พลเมืองและศีลธรรมปานกลาง ส่วนบัณฑิตมีความเห็นว่า วิชาในโปรแกรมสอดคล้องกับวิชาประวัติศาสตร์ และภูมิศาสตร์มาก โดยมีความสัมพันธ์กับวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรมปานกลาง

12. ผลจากการศึกษาตามโปรแกรมการเตรียมครูสังคมศึกษา

นิสิตนักศึกษาครูกลุ่มใหญ่คิดเป็นร้อยละ 70.27 เห็นว่า โปรแกรมการเตรียมครูสังคมศึกษาในสถาบันของตน ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี รองลงมาคือมีทักษะในการค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม ส่งเสริมความเป็นผู้นำ กล่าวแสดงความคิดเห็น และมีความรับผิดชอบในฐานะพลเมืองตามลำดับ

บัณฑิตกลุ่มใหญ่ที่สุดคิดเป็นร้อยละ 70.09 เห็นว่า โปรแกรมการเตรียมครูสังคมศึกษา ช่วยส่งเสริมให้มีทักษะในการค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม รองลงมาคือ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีความรับผิดชอบในฐานะพลเมือง กล่าวแสดงความคิดเห็น และมีทักษะในการแก้ปัญหาและมีความคิดวิเคราะห์ตามลำดับ

นิสิตนักศึกษาครูและบัณฑิตจำนวนน้อยที่สุดคิดเป็นร้อยละ 20.54 และ 25.25 เห็นว่า โปรแกรมได้ช่วยส่งเสริมผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพทางด้านเศรษฐกิจ

13. ปัญหาในการศึกษาตามโปรแกรมการเตรียมครูสังคมศึกษา

ก. ปัญหาการเรียนการสอนวิชาเนื้อหา

ปัญหาในการเรียนการสอนวิชาเนื้อหาที่นิสิตนักศึกษาครูและบัณฑิตส่วนมากคิดเป็นร้อยละ 52.97 และ 54.20 ประสบ คือ ขาดหนังสือเพื่อการค้นคว้าเพิ่มเติม รองลงมา ประสบปัญหาการขาดอุปกรณ์การเรียนการสอน นิสิตนักศึกษาครูจำนวนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 22.70 ประสบปัญหาเนื้อหาวิชาในโปรแกรมไม่สอดคล้องกับเนื้อหาวิชาสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษา ส่วนบัณฑิตจำนวนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 23.36 ประสบปัญหาภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติไม่สอดคล้องกัน

ข. ปัญหาการเรียนการสอนวิชาครู

นิสิตนักศึกษาครูและบัณฑิตส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 50.81 และ 61.68 ประสบปัญหาคำนมีการสาธิตเทคนิคการสอนแบบต่าง ๆ น้อยเกินไป วิชาอุปกรณ์ที่จะให้ดูเป็นตัวอย่างและจำนวนนักเรียนในกลุ่มมีมากเกินไป รองลงมาประสบปัญหาการฝึกภาคปฏิบัติเป็นไปอย่างไม่จริงจัง ปัญหาที่นิสิตนักศึกษาครูและบัณฑิตกลุ่มเล็กที่สุด คิดเป็นร้อยละ 12.97 และ 14.02 ประสบ คือ การฝึกภาคปฏิบัติต้องมีการลงทุนสูง

ค. ปัญหาในการฝึกสอน

ปัญหาในการฝึกสอนที่นิสิตนักศึกษาครูและบัณฑิตกลุ่มใหญ่ที่สุดประสบเหมือนกันคือ จำนวนอาจารย์นิเทศก์มีไม่เพียงพอ ปัญหาที่นิสิตจำนวนรองลงมาประสบ คือ อาจารย์พี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์มีหลักการขัดแย้งกัน นิสิตไม่มีทักษะที่สำคัญและจำเป็นอย่างเพียงพอ ส่วนบัณฑิตจำนวนรองลงมาประสบปัญหาคำนอาจารย์วิธีสอนและอาจารย์นิเทศก์มีหลักการขัดแย้งกัน และอาจารย์พี่เลี้ยงไม่ค่อยให้ความช่วยเหลือแนะนำ ปัญหาที่นิสิตนักศึกษาครูและบัณฑิตจำนวนน้อยที่สุดประสบ คือ การควบคุมชั้นเรียน

ง. ปัญหาของโปรแกรมการเตรียมครูสังคมศึกษา

นิสิตนักศึกษาครูและบัณฑิตกลุ่มใหญ่ที่สุด คิดเป็นร้อยละ 41.62 และ 39.25 เห็นว่าโปรแกรมการเตรียมครูสังคมเป็นปัญหาในด้านสัดส่วนของเนื้อหาวิชายังไม่เหมาะสม รองลงมาคือ อาจารย์และนิสิตนักศึกษาในโปรแกรมไม่ค่อยมีโอกาสทำความเข้าใจกัน เกณฑ์การวัดผลยังไม่ดีพอ และจุดมุ่งหมายของโปรแกรมกว้างเกินไป

การอภิปรายผลและขอเสนอแนะ

รายละเอียดเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลจากการวิจัยครั้งนี้พบว่า นิสิตนักศึกษาครูและบัณฑิตซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างประชากร สำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 แล้ว เข้าศึกษาในสถาบันฝึกหัดครูระดับปริญญา ในหลักสูตร 4 ปี มีผู้ที่ศึกษาในหลักสูตร 2 ปี เป็นจำนวนน้อย แสดงว่า กลุ่มตัวอย่างประชากร ใ้มีโอกาสและเวลาที่จะรับการฝึกฝนอบรมให้เป็นครูสังคมศึกษาระดับปริญญาที่เพียงพอ มากกว่าผู้ที่ศึกษาในหลักสูตร 2 ปี แต่เมื่อพิจารณาถึงระดับพื้นความรู้เดิม โดยศึกษาจากคะแนนเฉลี่ยในวุฒิเดิมแล้ว พบว่า นิสิตและบัณฑิตส่วนมากมีคะแนนเฉลี่ยระหว่าง

ร้อยละ 60 - 69 และระหว่าง 2.5 - 2.9 ซึ่งเป็นคะแนนในระดับค่อนข้างต่ำ อันอาจเป็นสาเหตุที่ทำให้สถาบันไม่สามารถผลิตครูที่มีความสามารถได้ อย่างไรก็ตาม การพิจารณาเฉพาะคะแนนเฉลี่ยในวุฒิเดิมเพียงอย่างเดียว ไม่ช่วยให้เราสามารถตัดสินสมรรถภาพของนิสิตนักศึกษาและบัณฑิตได้ แต่ควรพิจารณาถึงแรงจูงใจที่ทำให้นิสิตนักศึกษาและบัณฑิตเลือกเรียนวิชาสังคมศึกษาค้นคว้า ซึ่งพบว่า นิสิตนักศึกษาคณะและบัณฑิตเลือกเรียนวิชาสังคมศึกษาเป็นวิชาเอก-โท ของตน เพราะมีใจรักและชอบเรียนวิชานี้ และมีพื้นฐานความรู้อยู่ในเกณฑ์ดี และยังมีนิสิตนักศึกษาและบัณฑิตส่วนน้อยอีกกลุ่มหนึ่งที่เลือกเรียนวิชาสังคมศึกษา เพราะเห็นว่าเรียนง่ายกว่าวิชาอื่น และเรียนตามเพื่อน ๆ หรือไม่สามารถเรียนวิชาอื่นได้

การค้นพบว่า นิสิตนักศึกษาและบัณฑิต มีใจรักในวิชาสังคมศึกษานั้น ผู้วิจัยได้พบข้อยืนยันคือ นิสิตนักศึกษาคณะและบัณฑิตส่วนใหญ่ คือร้อยละ 76.76 และ 79.44 ได้เลือกสังคมศึกษาเป็นวิชาเอกของตน

ผลการวิจัยในเรื่องนี้ตรงกัน การวิจัยของจิราภรณ์ มานะสุคนธ์⁸ ซึ่งพบว่า นิสิตคณะครุศาสตร์ และนิสิตวิทยาลัยวิชาการศึกษาในกรุงเทพมหานคร เลือกเรียนวิชาสังคมศึกษาเป็นวิชาเอก-โท เพราะเป็นความตั้งใจของนิสิตนักศึกษาเอง และเพราะรักและชอบเรียนวิชานี้ โดยกลุ่มตัวอย่างประชากรมีพื้นฐานความรู้ในวุฒิเดิม ระหว่างร้อยละ 60 - 69 และระหว่าง 2.45 - 2.95 เช่นกัน

ดังนั้น เมื่อนิสิตนักศึกษาคณะและบัณฑิต มีใจรักวิชาสังคมศึกษาเช่นนี้ จึงอาจแสดงให้เห็นว่า นิสิตนักศึกษาคณะและบัณฑิต มีความพร้อมที่จะเป็นครูสังคมศึกษาพอสมควรส่วนการที่บุคคลเหล่านี้จะเป็นครูสังคมศึกษาที่ดีหรือไม่ เพียงใดนั้น โปรแกรมการเตรียมครูจะเป็นปัจจัยที่มีบทบาทสำคัญยิ่งที่สุดในเรื่องนี้

การจัดโปรแกรมการเตรียมครูระดับปริญญาตรี เพื่อสอนวิชาสังคมศึกษา

เมื่อพิจารณาด้านการจัดโปรแกรมเพื่อเตรียมครูสังคมศึกษา จะพบว่า นิสิตนักศึกษาและบัณฑิตทั้ง 2 กลุ่ม มีความเข้าใจในจุดมุ่งหมายของโปรแกรมในระดับปานกลาง

⁸จิราภรณ์ มานะสุคนธ์, เรื่องเดิม, หน้า 99 - 100.

เท่านั้น ขอนี้เป็นสิ่งที่ควรปรับปรุงอย่างมาก เพราะจุดมุ่งหมายจะเป็นข้อชี้ให้ผู้ใช้โปรแกรมเข้าใจถึงความต้องการและวิถีทางของการจัดโปรแกรมนั้น ดังนั้นถ้านิสิตนักศึกษาครูและบัณฑิต ไม่มีความเข้าใจในจุดมุ่งหมายของโปรแกรมอย่างแจ่มชัดแล้ว ก็อาจจะเป็นสาเหตุให้ไม่มีความเข้าใจในการจัดโปรแกรม ตลอดจนการเรียนการสอนตามโปรแกรม การปฏิบัติตนจึงอาจไม่สอดคล้องกับสิ่งที่ผู้จัดโปรแกรมต้องการ ผลที่จะเกิดขึ้นคือ สถาบันไม่สามารถผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพตามที่ต้องการได้ และผลจากจุดบกพร่องข้อนี้จะมีผลกระทบกระเทือนต่อไปถึงการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาในระดับมัธยมศึกษาต่อไป สาเหตุที่เป็นเช่นนี้ ผู้วิจัยคิดว่า อาจเป็นเพราะ การเขียนจุดมุ่งหมายไม่ชัดเจนพอ หรือนิสิตนักศึกษาและบัณฑิต ซึ่งมีพื้นฐานความรู้ค่อนข้างต่ำ ไม่สามารถเข้าใจจุดมุ่งหมายของโปรแกรมที่วางไว้ได้ หรืออาจเป็นตามที่นิสิตนักศึกษาและบัณฑิตได้แสดงความคิดเห็นไว้ว่า ปัญหาหนึ่งของโปรแกรมก็คือ มีจุดมุ่งหมายที่สูง เกินกว่าจะบรรลุถึงได้

ในเรื่องการจัดอัตราส่วนระหว่างหมวดวิชาต่าง ๆ ในโปรแกรม นิสิตนักศึกษาครูและบัณฑิต เห็นว่า สถาบันของตนจัดสัดส่วนหมวดวิชาต่าง ๆ ได้เหมาะสมปานกลาง ในขณะเดียวกัน นิสิตนักศึกษาครูและบัณฑิตก็ได้เสนอแนะอัตราส่วนที่ตนเห็นว่าเหมาะสมที่สุด คือ วิชาการศึกษาทั่วไปร้อยละ 25 วิชาครูร้อยละ 20 วิชาเฉพาะร้อยละ 50 และวิชาเลือกร้อยละ 5. ซึ่งตรงกับเกณฑ์มาตรฐานซึ่งสภาสังคมศึกษาแห่งชาติสหรัฐอเมริกา⁹ ได้กำหนดไว้คือ ในการเตรียมครูสังคมศึกษาค้นอาชีพ ควรจัดขอบเขตและสัดส่วนวิชาดังนี้ คือ วิชาการศึกษาทั่วไปร้อยละ 25 - 30 วิชาครูประมาณร้อยละ 15 - 25 และวิชาเฉพาะร้อยละ 50 - 60

ในด้านการเรียนการสอน ซึ่งนิสิตนักศึกษาครูและบัณฑิต มีความคิดเห็นเช่นเดียวกันว่า ทั้งอาจารย์ผู้สอนวิชาเนื้อหาและอาจารย์ผู้สอนวิชาครู ต่างก็ใช้วิธีการบรรยายมาก และใช้วิธีปฏิบัติการณ์นั้น เป็นขอบกรอบอีกประการหนึ่งของโปรแกรม อันที่จริงแล้ว การสอนโดยใช้วิธีปฏิบัติการณ์ อาจารย์ผู้สอนสามารถทำได้โดยไม่ยาก เพียงแต่นำเอาเทคนิควิธีการสอน

⁹The National Council for the Social Studies, loc. cit.

แบบต่าง ๆ มาใช้ในการสอนทั้งวิชาเนื้อหาและวิชาครู ก็จะเป็นการสอนที่หลีกเลี่ยงการบรรยายไปไฉนมาก ดังที่คณาจารย์ในวงการฝึกหัดครูต่าง ๆ ได้ทำการสัมมนา และสรุปผลการสัมมนาข้อหนึ่งว่า¹⁰ อาจารย์ผู้สอนสถาบันฝึกหัดครูทุกระดับ ควรจะต้องเป็นตัวอย่างที่ดีในการใช้เทคนิคการสอนต่าง ๆ อย่างถูกต้อง โดยนำวิธีการสอนที่จะสอนกับนักศึกษาในวิชาการศึกษานั้น มาปฏิบัติให้เห็นผลอย่างจริงจังในขณะที่สอนวิชาสามัญต่าง ๆ อย่างไรก็ดี ก็เห็นได้ว่า อาจารย์ผู้สอนวิชาเนื้อหาได้พยายามปรับปรุงการสอนให้วิธีปฏิบัติมากขึ้น ดังจะเห็นได้ว่า บัณฑิตซึ่งได้ศึกษาในสถาบันมาก่อนเห็นว่า อาจารย์เนื้อหาใช้วิธีปฏิบัติการน้อย แต่นิสิตนักศึกษาในรุ่นหลังมีความเห็นว่า อาจารย์ผู้สอนวิชาเนื้อหาใช้วิธีปฏิบัติการในระดับปานกลาง ซึ่งหมายความว่า เมื่อเวลาผ่านไป อาจารย์ผู้สอนวิชาเนื้อหาได้ใช้วิธีปฏิบัติการมากขึ้น ซึ่งเป็นสิ่งที่ดียิ่ง

ส่วนการจัดแนวการสอนภาคปฏิบัติโดยใช้แนวการสอน แบบจุลภาค แบบรายบุคคล นั้น พบว่าอาจารย์ผู้สอนวิชาเนื้อหาและอาจารย์วิชาครูใช้วิธีการเหล่านั้นน้อย จึงแสดงให้เห็นว่า ภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติในการเรียนการสอนนั้นยังไม่มีความสะดวกคล่องกันคือพอ ตรงตามที่ นิสิตนักศึกษาครูและบัณฑิต ได้แสดงความคิดเห็นไว้และตรงกับผลการสัมมนา ระหว่างนักการศึกษาที่จังหวัดสงขลา ซึ่งเห็นว่า การที่หลักการจัดประสบการณ์ภาคทฤษฎีและปฏิบัติไม่สะดวกคล่องกันนั้น เป็นอุปสรรคประการหนึ่งของการปรับปรุงวิธีการ เพื่อไปสู่หลักการที่ดี¹¹ สาเหตุที่เป็นดังนี้ เพราะแม่หลักการในเรื่องการจัดแนวการสอนสมัยใหม่จะเป็นหลักการที่ดี แต่ก็ล้วนเป็นแบบวิธีที่ของอาศัยอุปกรณ์และเทคโนโลยีทางการศึกษาเป็นเครื่องประกอบทั้งสิ้น แต่ความก้าวหน้าด้านวัสดุทัศนศึกษาในประเทศไทยยังไม่มี ความเจริญก้าวหน้าเพียงพอที่จะสนองการปฏิบัติตามแนวคิดนี้ได้ จึงทำให้ไม่สามารถลงมือปฏิบัติได้จริงตามแนวความคิดเหล่านี้ ดังที่

¹⁰ กลุ่มสัมมนากลุ่มที่ 2, "ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการผลิตครูปริญญา" รายงานการสัมมนา เรื่องการฝึกหัดครูในประเทศไทย ณ โรงแรมสมิทธา สงขลา ระหว่างวันที่ 23 - 24 สิงหาคม 2515. จัดโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, หน้า 35.

¹¹ เอกสารเรื่อง "การฝึกหัดครูในประเทศไทย: ทศกอลงาช่างหรือฝันนาแห่งอาชีพ," เรื่องเดียวกัน, หน้า ข - 8.

นางเยาว์ กาญจนจარი โถกกล่าวไว้ว่า¹² การที่ครูมหาวิทยาลัยซึ่งส่วนมากเป็นผู้ได้รับการ
อบรมชั้นสูงจากสถาบันการศึกษาในต่างประเทศ และเมื่อกลับมาเป็นครูมหาวิทยาลัยในประเทศ
ทันที ก็ยอมที่จะอดกลองเปลี่ยนแบบอย่างวิชาการที่ตนเคยได้รับการศึกษามาใช้กับนักศึกษาได้
โดยที่วิชาการเหล่านั้นอาจไม่จำเป็นหรือไม่เหมาะสมกับสภาพความต้องการบัณฑิตของประเทศ

เมื่อพิจารณาถึงระดับความสามารถชั้นต่าง ๆ ที่อาจารย์ผู้สอนวิชาเนื้อหาและอาจารย์
ผู้สอนวิชาครูให้ความสำคัญในการเรียนการสอนและการวัดผลแล้ว พบว่า นิสิตนักศึกษาครูเห็น
ว่า อาจารย์ผู้สอนทั้ง 2 ฝ่ายเน้นความรู้ความจำและความเข้าใจมาก และบัณฑิตเห็นว่า
อาจารย์ผู้สอนเน้นความรู้ความจำมากเพียงระดับเดียว แสดงว่า การเรียนการสอนและการ
วัดผลมีความสอดคล้องกันคือ เมื่ออาจารย์ผู้สอนได้เน้นการฝึกฝนด้านความรู้ความจำมาก ใน
การเรียน เมื่อจะทำการวัดผลก็ได้เน้นความสามารถในด้านความรู้ความจำมากเช่นกัน อย่าง
ไรก็ดี ผู้วิจัยได้พบว่า อาจารย์ผู้สอนได้ปรับปรุงการสอนของตน โดยในระยะแรกมุ่งเน้นให้
บัณฑิตมีความสามารถด้านความรู้ความจำเท่านั้น แต่ต่อมาได้เพิ่มการเน้นระดับความเข้าใจ
ให้แก่บัณฑิตศึกษาอีกระดับหนึ่ง แต่อย่างไรก็ตาม ปราณี ภาสกรณ¹³ ได้เสนอแนะว่า
อาจารย์ผู้สอนควรสอนให้นิสิตทราบว่า จะนำประโยชน์จากวิชาที่เรียนไปใช้ได้อย่างไรบ้าง
โดยสามารถนำเอาทฤษฎีต่าง ๆ ไปประยุกต์ใช้ในสภาพที่แท้จริง ของการเรียนทั้งภายในนอก
และภายในห้องเรียน มองเห็นและคาดการณ์ล่วงหน้าถึงปัญหาอันเกิดหรืออาจจะเกิดขึ้นขณะ
ที่ใช้ทฤษฎีเหล่านั้น อีกทั้งรู้จักทางที่จะแก้ไขปัญหานั้น ๆ นั่นคือ นอกจากจะเน้นด้านความรู้
ความจำและความเข้าใจแล้ว ในการวัดผล อาจารย์ผู้สอนควรเน้นความสามารถในด้าน
ประยุกต์ วิเคราะห์ สร้างสรรค์ และประเมินสิ่งต่าง ๆ อีกด้วย

จากการศึกษาถึงความรู้ที่ผู้เรียนได้รับจากการศึกษารายวิชาต่าง ๆ ในหมวดการ-
ศึกษาทั่วไป หมวดวิชาครู และหมวดวิชาเฉพาะ พบว่า นิสิตนักศึกษาครูและบัณฑิตส่วนใหญ่
มีความคิดเห็นว่า ตนได้รับความรู้จากรายวิชาในหมวดวิชาต่าง ๆ เหล่านี้ ในระดับปานกลาง

¹²นางเยาว์ กาญจนจარი, "ปัญหาและแนวความคิดใหม่เกี่ยวกับการฝึกหัดครูมหาวิทยาลัย,"
เรื่องเดียวกัน, หน้า ๘ - 1.

¹³ปราณี ภาสกรณ, เรื่องเดิม.

ยกเว้นวิชาประวัติศาสตร์และภูมิศาสตร์ที่นักศึกษาคิดว่าตนได้รับความรู่มาก อันอาจเป็นเพราะในโปรแกรมได้บรรจุรายวิชาเกี่ยวกับวิชาประวัติศาสตร์และภูมิศาสตร์ไว้เป็นส่วนมาก วิชาที่นิสิตนักศึกษาคิดว่าได้รับความรู้น้อยคือ วิชาวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และสถิติ ซึ่งตรงกับผลการวิจัยของปราณี ภาสกรณ เมื่อปี 2514¹⁴ วิชาในหมวดวิชาเฉพาะที่ผู้เรียนคิดว่าได้รับความรู้น้อย คือ การใช้อุปกรณ์การสอนวิชาสังคมศึกษา แสดงว่า แม้วามันดีที่จะได้ศึกษาก่อนนิสิตนักศึกษาก็ตาม แต่เวลาที่ผ่านไปและความเจริญทางเทคโนโลยีได้กระจายตัวอย่างรวดเร็ว การเรียนการสอนในสถาบันก็ยังให้ความรู้แก่นิสิตนักศึกษาในเรื่องอุปกรณ์การสอนน้อยเท่าเดิม ทั้งนี้ ผู้วิจัยเห็นว่า อาจจะมีสาเหตุมาจากการขาดปัจจัยสำคัญ 2 ประการ คือ เงินงบประมาณที่จะจัดหาอุปกรณ์มาใช้เพียงพอ และขาดเวลาที่จะให้นักเรียนได้มีโอกาสฝึกปฏิบัติอย่างเพียงพอ แต่ในการใช้อุปกรณ์เท่าที่มีอยู่ ครูผู้สอนก็ได้เปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมด้วยปานกลาง การปรับปรุงการจัดวิชาในหมวดต่าง ๆ จึงเป็นสิ่งสำคัญดังที่ Bachman¹⁵ ได้ค้นพบว่า ปัญหาเกี่ยวกับวิชาความรู้ซึ่งครูใหม่ได้รับการฝึกอบรมมาจากสถาบันฝึกหัดครูนั้น ครูใหม่ส่วนใหญ่เห็นว่า การศึกษาทั่วไป (general education) มีประโยชน์ต่อการสอนของตนมากที่สุด ในด้านวิชาครู (professional education) ครูใหม่เห็นว่า วิชาที่ใ้ประโยชน์แก่ตนมากที่สุด ได้แก่วิชาที่สามารถสร้างประสบการณ์ตรงในการทำงานร่วมกับเด็กนักเรียนทั้งชายและหญิง และสามารถนำไปใช้สอนในห้องเรียนได้จริง ๆ เท่านั้น อย่างไรก็ตาม ทั้งนิสิตนักศึกษาครูและบัณฑิตส่วนใหญ่ก็มีความเห็นว่า ความรู้ที่ได้รับจากวิชาต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิชาเฉพาะนั้น เพียงพอสำหรับการสอนในระดับมัธยมศึกษา

ห้องสมุดเป็นส่วนประกอบสำคัญอีกส่วนหนึ่งในการเรียนการสอน และเป็นเครื่องมือ

¹⁴ปราณี ภาสกรณ, เรื่องเดิม.

¹⁵Lucy Bachman, "Problems of Groups of Beginning Teachers as They Relate to Preservice Preparation and In - Service Training," Studies in Education 1952, vol. 3 (1953), pp. 15 - 18.

สำคัญที่ช่วยให้นักเรียนได้มีโอกาสฝึกฝนการค้นคว้า เพื่อเป็นบุคคลที่มีความรอบรู้อย่างกว้างขวาง แต่ผลการวิจัยปรากฏว่า ห้องสมุดของสถาบันมีหนังสือประเภทที่จะให้ความรู้ทางวิชา เนื้อหาและวิชาครู แก่นิสิตนักศึกษาครูและมัณฑิตในระดัปลานกลางเท่านั้น กอรปกับผู้ใช้ห้องสมุดเองคิดว่า คนได้รับความสะดวกในการใช้ห้องสมุดมากปานกลางเช่นกัน ทำให้เห็นว่าเป็นข้อบกพร่องสำคัญอย่างหนึ่งของการจัดโปรแกรม ยกเว้นนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ที่มีความคิดเห็นว่า ห้องสมุดมีหนังสือประเภทตำราที่จะให้ความรู้วิชาครูมาก และได้รับความสะดวกในการใช้ห้องสมุดมากเช่นกัน ทั้งนี้ อาจจะเนื่องจากเป็นสถาบันใหม่ เกิดขึ้นด้วยแรงผลักดันทางการเมือง ทำให้ได้รับงบประมาณสูง และได้ศึกษาข้อบกพร่องในเรื่องนี้จากสถาบันอื่นมาก่อนก็ได้ กอรปกับเป็นมหาวิทยาลัยที่ตั้งขึ้นเพื่อให้เป็นตลาดวิชา จึงมีความจำเป็นในเรื่องห้องสมุดสูงที่สุด

กิจกรรมการเรียนการสอนก็เป็นส่วนประกอบอีกประการหนึ่งที่ทำให้การเรียนการสอนน่าสนใจและได้ประโยชน์มากยิ่งขึ้น จากการวิจัยพบว่า นิสิตนักศึกษาครูและมัณฑิตคิดว่า อาจารย์วิชาครูได้จัดกิจกรรมที่มีประโยชน์ปานกลาง ส่วนมัณฑิตเห็นว่า อาจารย์ผู้สอนวิชาเนื้อหาจัดกิจกรรมน้อย ในขณะที่นิสิตนักศึกษาครูเห็นว่าอาจารย์ผู้สอนได้จัดกิจกรรมมากปานกลาง แสดงให้เห็นว่า อาจารย์ผู้สอนวิชาครูได้ปรับปรุงการเรียนการสอนของตนในด้านการจัดกิจกรรมประกอบการเรียนการสอนใหม่มากขึ้น และมีประโยชน์ยิ่งขึ้น นอกจากนี้นิสิตและมัณฑิตมีความคิดเห็นต่อกิจกรรมการเรียนการสอนตรงกันว่า มีประโยชน์ในชั้นช่วยให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ตรงมากขึ้น

การฝึกภาคปฏิบัติ

จากการค้นพบว่า นิสิตนักศึกษาครูและมัณฑิตส่วนมากได้สังเกตการสอนก่อนการฝึกสอนเป็นระยะเวลาเพียง 1 สัปดาห์ นั้น ผู้วิจัยเห็นว่ายังไม่เป็นการเพียงพอ ซึ่ง Stratemeyer และ Lindsey¹⁶ มีความเห็นว่า การให้นักเรียนฝึกสอนสังเกตพฤติกรรม

¹⁶Florence B. Stratemeyer and Margaret Lindsey, Working with Student Teachers (New York: Bureau of Teachers College, Columbia University, 1958), p. 179.

ของอาจารย์ที่เลี้ยงก่อนปฏิบัติงานจริงเพียง 2 - 3 สัปดาห์แรก แล้วให้นักเรียนฝึกสอนรับผิดชอบงานทั้งหมด โดยหวังว่าจะให้ทำงานได้เป็นอย่างดีนั้นเป็นการไม่ถูกต้อง ควรจะให้นักเรียนฝึกสอนสังเกตทุก ๆ สัปดาห์ที่ผ่านไปเพื่อช่วยให้นักเรียนฝึกสอนเพิ่มความเข้าใจในพฤติกรรมต่าง ๆ และสาเหตุของพฤติกรรมนั้น หลังจากสังเกตการสอนแล้วนิสิตนักศึกษาครูและบัณฑิตส่วนมากได้ฝึกสอนอีกประมาณ 10 - 12 สัปดาห์ ซึ่งอาจจะเป็นระยะเวลาสั้นไปสำหรับการฝึกปฏิบัติงานสอนให้มีความชำนาญเพียงพอที่จะออกไปทำการสอนจริงโดยไม่มีอาจารย์นิเทศหรืออาจารย์ที่เลี้ยงคอยช่วย

การที่นิสิตนักศึกษาครูและบัณฑิตส่วนมากได้สังเกตการสอนในโรงเรียนสาธิตสังกัดสถาบันของตน แสดงว่าแต่ละสถาบัน มีสถานที่ที่จะให้นักศึกษาของตนได้รับการฝึกภาคปฏิบัติพอเพียง แต่ก็มีนิสิตนักศึกษาและบัณฑิตกลุ่มหนึ่งที่ออกไปสังเกตการสอนในโรงเรียนที่ไม่ใช่โรงเรียนสาธิต อันอาจเป็นเพราะจำนวนนิสิตนักศึกษาครูในปัจจุบันเพิ่มมากขึ้นอย่างรวดเร็วจนสถาบันไม่สามารถขยายงานเพื่อรับภาระอันนี้ได้ทัน

ในด้านการนิเทศการฝึกสอนวิชาสังคมศึกษาพบว่า นิสิตนักศึกษาและบัณฑิตเห็นว่าอาจารย์นิเทศมีจำนวนน้อย ทำให้ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากได้รับการนิเทศเพียง 3 ครั้งตลอดการฝึกสอนระยะ 10 - 12 สัปดาห์ ซึ่งเป็นอัตราส่วนที่ต่ำมาก และนิสิตนักศึกษาตลอดจนบัณฑิตเห็นว่า ยังไม่เป็นการเพียงพอโดยมีนิสิตคณะครุศาสตร์และนิสิตคณะศึกษาศาสตร์กลุ่มใหญ่ที่มีความคิดเห็นขัดแย้งว่า ได้รับการนิเทศจากอาจารย์นิเทศมากครั้งเพียงพอ การที่มีอาจารย์นิเทศจำนวนน้อยทำให้อาจารย์นิเทศต้องทำงานหนัก เพื่อการนิเทศนิสิตนักศึกษาทุกคนอย่างทั่วถึง แต่ก็ทำได้ไม่สม่ำเสมอ อันมีผลกระทบกระเทือนถึงอารมณ์ความรู้สึกของอาจารย์นิเทศ ดังนั้นจึงมีนิสิตนักศึกษาและบัณฑิตกลุ่มหนึ่งที่ประสบปัญหาด้านอารมณ์และการสร้างความเข้าใจอันดีกับอาจารย์นิเทศ และผู้ตอบแบบสอบถามบางส่วนที่มีทัศนคติไม่ดีต่ออาจารย์นิเทศ ปราณี ภาสกรณ¹⁷ ได้เสนอแนะทางแก้ไขปัญหานี้ว่า สำหรับการฝึกสอนควรจัดปริมาณอาจารย์นิเทศให้พอเพียงเพื่อจะได้ทำการนิเทศอย่างสม่ำเสมอ โดยจัดให้อยู่ประจำโรงเรียน

¹⁷ปราณี ภาสกรณ, เรื่องเดิม.

เป็นสาย ๆ ไป และอาจารย์นี้เทศน์ควรมีชั่วโมงสอนน้อยกว่าปกติหรือไม่เลยในระยะที่ทำหน้าที่นี้เทศน์การฝึกสอน ทั้งนี้เพื่อให้มีโอกาสดูแลช่วยเหลือนิสิตฝึกสอนให้ทั่วถึงและมากครั้ง

เมื่ออาจารย์นี้เทศน์ไปทำกรณิเทศน์นิสิตและบัณฑิตส่วนใหญ่ต้องการความช่วยเหลือเกี่ยวกับการสอนและวิธีสอน และการสร้างและการใช้อุปกรณ์การสอน แสดงว่านิสิตนักศึกษาครูและบัณฑิตได้รับการฝึกฝนด้านวิชาครูมาอย่างไม่เพียงพอ ขาดความแม่นยำและทักษะในเทคนิควิธีการสอนต่าง ๆ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่งของความเป็นครู และขาดการฝึกภาคปฏิบัติทั้งในด้านการสอนและการใช้อุปกรณ์ สอดคล้องกับการค้นพบที่โลกสาวมาแล้วข้างต้น ซึ่งสัมพันธ์กับผลการวิจัยที่มีมาก่อน เช่น สนั่น เมืองวงษ์¹⁸ พบว่า ปัญหาในการนิเทศการสอนมีสาเหตุสำคัญมาจากนักเรียนฝึกสอนเตรียมตัวน้อยเกินไปในด้านการวางโครงการการสอน การทำบันทึกการสอน ความรู้และวิธีการสอน และจากผลการวิจัยในปี พ.ศ. 2517 ของ สมพร สาริกบุตร¹⁹ ก็พบว่า ปัญหาที่อาจารย์ที่เลี้ยงประสบในการนิเทศการสอนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนครูระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา ก็มีสาเหตุมาจากนักเรียนฝึกสอนยังไม่มีความพร้อมในด้านการใช้วิธีสอนให้เหมาะกับนักเรียนและเนื้อหาวิชาในหลักสูตร ส่วนการค้นพบที่ว่า นิสิตนักศึกษาครูและบัณฑิตกลุ่มเล็กที่สุดที่ต้องการคำแนะนำในการคุมชั้นเรียนนั้น ตรงข้ามกับผลการวิจัยของ สนั่น เมืองวงษ์²⁰ ที่พบว่า ปัญหาสำคัญที่สุดของนักเรียนฝึกสอนคือ ไม่สามารถคุมชั้นเรียนได้

¹⁸ สนั่น เมืองวงษ์, "การศึกษาปัญหาและทัศนคติของครูที่เลี้ยงในการปฏิบัติงานร่วมกับนิสิตฝึกสอนจากวิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2513" (ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร, 2514).

¹⁹ สมพร สาริกบุตร, "ปัญหาอาจารย์ที่เลี้ยงในการนิเทศการสอนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนครูระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง" (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต แผนกวิชามัชฌมศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2516).

²⁰ สนั่น เมืองวงษ์, เรื่องเดิม.

การที่นิสิตนักศึกษาและบัณฑิตมีความเห็นว่า บุคคลที่เหมาะสมที่สุดในการเป็น อาจารย์นิเทศ คือ อาจารย์ผู้สอนวิชาครูร่วมกับอาจารย์ผู้สอนวิชาเนื้อหา นั้น ตรงกับหลักเกณฑ์ที่คณะอำนวยการแห่งสภาสังคมศึกษาแห่งชาติสหรัฐอเมริกาได้กำหนดไว้ข้อหนึ่งว่า²¹ อาจารย์นิเทศควรจะต้องเป็นผู้เชี่ยวชาญในวิชาเนื้อหาพอ ๆ กับมีความเชี่ยวชาญในการสอนสังคมศึกษาคือ แต่อย่างไรก็ดี นิสิตนักศึกษาคูและบัณฑิตก็มีความพึงพอใจในการนิเทศของอาจารย์นิเทศปานกลาง และเห็นว่า สถาบันมีการประสานงานกับโรงเรียนฝึกสอนปานกลาง ยกเว้นนิสิตคณะครุศาสตร์กลุ่มเดียวที่เห็นว่า สถาบันมีการประสานงานกับโรงเรียนฝึกสอนดีมาก

ส่วนความเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของโครงการฝึกสอน นิสิตนักศึกษาคูเห็นว่า มีความเหมาะสมปานกลาง ในขณะที่บัณฑิตมีความเห็นว่า มีความเหมาะสมมาก อาจจะมีสาเหตุเนื่องมาจากบัณฑิตเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานในชีวิตจริงมากกว่า หรืออาจเป็นเพราะสถาบันการฝึกหัดครูทั้ง 3 แห่ง จัดโครงการฝึกสอนให้แก่ นิสิตนักศึกษาคูได้ไม่เต็มที่เท่าที่จัดให้แก่บัณฑิตทางการศึกษา

การที่นิสิตนักศึกษาคูและบัณฑิตกลุ่มใหญ่ที่สุดประเมินโปรแกรมการเตรียมครูสังคมศึกษามีความเหมาะสมและเพียงพอแก่การสอนในระดับมัธยมศึกษา แสดงว่า นิสิตนักศึกษาคูและบัณฑิตมีความพึงพอใจต่อโปรแกรมในสถาบันของตน และเห็นว่า การจัดวิชาในโปรแกรมมีความสัมพันธ์สอดคล้องกับวิชาประวัติศาสตร์และภูมิศาสตร์มาก และสอดคล้องกับวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรมปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้เรียนได้มีโอกาสศึกษาวิชาต่าง ๆ เกี่ยวกับประวัติศาสตร์และภูมิศาสตร์ในโปรแกรมอย่างกว้างขวางและลึกซึ้งเพียงพอ และมีโอกาสศึกษาวิชาในด้านรัฐศาสตร์และศาสนา ปรชญา ไม่มากเท่าที่ควร

ปัญหาในการศึกษาตามโปรแกรมการเตรียมครูสังคมศึกษา

ในการเรียนการสอนวิชาครู นิสิตนักศึกษาและบัณฑิตส่วนมากประสบปัญหาการขาดหนังสือเพื่อการค้นคว้าเพิ่มเติม และขาดอุปกรณ์การเรียนการสอน ในด้านวิชาครู นิสิต

²¹The Board of Directors of The National Council for The Social Studies, loc. cit.

นักศึกษาครูและบัณฑิตส่วนมากประสบปัญหาว่า ในกรเรียนการสอนวิชาครูมีการสาธิตเทคนิคการสอนแบบต่าง ๆ น้อยเกินไป และขาดอุปกรณ์ตัวอย่างให้ผู้เรียนได้ใช้เป็นแนวทาง เมื่อนิสิตนักศึกษาและบัณฑิตออกปฏิบัติการฝึกสอนก็ประสบปัญหา อาจารย์ในเทศกมีจำนวนไม่เพียงพอ ส่วนปัญหาที่ตัวอย่างประชากรทั้ง 2 กลุ่มประสบในการใช้โปรแกรมคือ สักส่วนเนื้อหาวิชาในโปรแกรมยังไม่เพียงพอ

สมพร สาริกบุตร²² ได้เสนอแนะวิธีการปรับปรุงคุณภาพของนักเรียนฝึกหัดครูวิธีหนึ่งคือ การนำเทคนิคการสอนแบบจุลภาคมาใช้ เพราะเทคนิคนี้มีจุดประสงค์อย่างหนึ่งคือ เพื่อเตรียมให้นักเรียนฝึกหัดครูมีประสบการณ์ในการสอนก่อนสอนจริง โดยให้นักศึกษาระเบียงตนเองที่จำเป็นบางอย่าง เช่น การตั้งคำถาม การใช้อุปกรณ์ ซึ่งผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า การมีแนวความคิดที่จะนำเทคนิคการสอนแบบจุลภาคมาใช้นั้นเป็นความคิดที่ดี แต่อาจจะนำมาปฏิบัติได้อย่างไม่จริงจัง ทั้งนี้เพราะ ประการแรก จำนวนนิสิตนักศึกษาที่ต้องการฝึกสอนแบบจุลภาคมีมากขึ้นไป ประการที่สอง การสอนแบบจุลภาคที่แท้จริงต้องการอุปกรณ์การสอนและเทคโนโลยีทางการศึกษาสมัยใหม่ที่มีราคาสูงเป็นจำนวนมาก เช่น เทปบันทึกภาพ (Video Tape) เป็นต้น นอกจากนั้นยังต้องการช่างเทคนิคที่มีความรู้เฉพาะด้านมาช่วยในการควบคุมการทำงานของเครื่องมือเป็นพิเศษ และเหตุผลประการสุดท้าย การฝึกโดยใช้การสอนแบบจุลภาคที่ถูกต้องควรให้นักเรียนระดับมัธยมศึกษาจริงมาเป็นผู้รับการทดลองฝึก อันอาจจะเกิดปัญหาว่า ผู้ปกครองและสถาบันไม่ยินยอมให้เด็กนักเรียนมาเป็นเครื่องทดลองของนิสิตฝึกสอนเช่นนั้น ทางสถาบันอาจประยุกต์การสอนแบบจุลภาคมาใช้ให้เหมาะสมกับสภาพของประเทศไทย โดยลดการใช้อุปกรณ์ราคาแพงลงและใช้อุปกรณ์ที่มีอยู่ให้เป็นประโยชน์ กล่าวคือ อาจให้นักเรียนฝึกสอนแบบจุลภาคโดยใช้เทปบันทึกเสียงอย่างเดียวแทนการใช้เทปบันทึกภาพ หรือมีฉะนั้นก็อาจจัดการฝึกสอนของนิสิตในรูปของการฝึกงาน (internship) แทนนั้น

²²สมพร สาริกบุตร, เรื่องเดิม.

ขอเสนอแนะ

จากผลการวิจัยเรื่อง โปรแกรมการเตรียมครูระดับปริญญาตรีเพื่อสอนวิชาสังคมศึกษา ของสถาบันฝึกหัดครูระดับปริญญาในกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยมีความเห็นว่า โปรแกรมการเตรียมครูสังคมศึกษามีข้อบกพร่องที่ควรได้รับการปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้การเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ดังต่อไปนี้

การเรียนการสอนวิชาเนื้อหา

1. ควรเพิ่มเนื้อหาวิชาทางสังคมศาสตร์ต่าง ๆ ให้มากขึ้นและมีสัดส่วนสัมพันธ์กันอย่างเหมาะสม เพื่อให้ผู้เข้ารับการศึกษาคตามโปรแกรมเป็นครูสังคมศึกษาที่มีความรู้กว้างขวางและลึกซึ้งพอเพียง
2. ควรจัดการสอนวิชาที่มีความสัมพันธ์กับเนื้อหาความรู้ในระดับมัธยมศึกษา ซึ่งนิสิตนักศึกษาจะต้องไปปฏิบัติการสอน แต่ให้จัดการเรียนการสอนที่ลึกซึ้งกว้างขวางกว่าการเรียนในชั้นมัธยมศึกษา และควรจัดรายวิชาที่ศึกษาเกี่ยวกับสภาพการณ์ของประเทศไทย โดยเฉพาะ เช่น เศรษฐกิจประเทศไทย การปกครองของไทย เป็นต้น
3. ควรจัดสอนเนื้อหาความรู้ที่ทันสมัย เหมาะสมกับสภาพสังคมในปัจจุบันและสอดคล้องกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในโลกที่เราอยู่
4. จัดหาหรือให้การอบรมแก่อาจารย์ผู้สอนวิชาเนื้อหา เพื่อให้เป็นผู้สามารถใช้เทคนิควิธีการสอนแบบต่าง ๆ ในการสอนวิชาเนื้อหา อันจะเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นิสิตนักศึกษาจะนำไปเป็นตัวอย่างในการปฏิบัติการสอน
5. ในการสอนและการวัดผล นอกจากอาจารย์ผู้สอนจะมุ่งเน้นด้านความรู้ ความจำและความเข้าใจแล้ว ยังควรเน้นความสามารถในระดับสูงขึ้นไป คือ การประยุกต์ วิเคราะห์ สร้างสรรค์ และประเมิน ซึ่งเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับนิสิตนักศึกษามากกว่าด้านความจำ โดยจัดกิจกรรมประกอบการเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนมีความสามารถในระดับต่าง ๆ ที่ต้องการ

การเรียนการสอนวิชาครู

1. ควรจัดสอนเนื้อหาภาคทฤษฎีที่มีความสอดคล้องกับสภาพสังคมไทย ไม่ลอก

เปลี่ยนแปลงแนวความคิดตะวันตกมากเกินไป เนื่องจากฐานะทาง เศรษฐกิจของประเทศไทย ยังไม่มีความพร้อมพอสองแนวความคิดเหล่านั้นได้

2. เพิ่มจำนวนชั่วโมงเรียนวิชาครูบางวิชา โดยเฉพาะวิชาวิธีสอน เนื่องจาก เป็นวิชาที่ต้องการการฝึกภาคปฏิบัติมาก และในขณะที่เดียวกันก็ควรลดจำนวนผู้เรียนในหลักสูตรมี ขนาดเล็กลง เพื่อให้ลิสต์นักศึกษาได้มีโอกาสฝึกภาคปฏิบัติอย่างทั่วถึง

3. ควรปรับปรุงวิธีการเรียนการสอนให้มีภาคปฏิบัติมากขึ้น เพื่อสร้างให้มีบัณฑิต เป็นครูที่มีประสบการณ์ด้านวิชาครูอย่างเพียงพอก่อนปฏิบัติการสอนภายหลังสำเร็จการศึกษา

4. ควรมีการจัดประชุมหรือสัมมนาระหว่างอาจารย์ผู้สอนวิชาครู เพื่อให้มี หลักการและกฎเกณฑ์ในแนวทางเดียวกัน เพราะในทางปฏิบัติ นิสิตนักศึกษาครูเมื่อออกฝึกสอน มักจะได้พบกับอาจารย์ในเทศก์ที่เป็นคนละคนกับอาจารย์วิธีสอนของตน ทำให้ลิสต์มีหลักการและ การปฏิบัติที่ขัดแย้งกัน ไม่สามารถปรับตัวได้ทัน

5. นำเทคนิคการสอนแบบใหม่ ๆ มาใช้เท่าที่จะทำได้ เพื่อจัดการเรียนการ สอนให้นิสิตนักศึกษามีประสบการณ์ตรงให้มากที่สุด

6. จัดตั้งศูนย์วัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน (Instructional Material Center) โดยให้นิสิตนักศึกษาครูและอาจารย์ผู้สอนมาร่วมกันจัดหาและผลิตอุปกรณ์การเรียน การสอนที่จะต้องใช้ในการเตรียมครูสังคมศึกษา โดยอาจให้เป็นสถานที่เก็บรวบรวมอุปกรณ์ วัสดุต่าง ๆ ที่มีคุณภาพพอ และอาจให้เป็นสถานที่ผลิตอุปกรณ์ด้วย โดยทำอุปกรณ์แบบง่ายและ ไม่สิ้นเปลือง

7. จัดหางบประมาณที่จะมาช่วยเสริมการฝึกด้านปฏิบัติโดยเฉพาะ เช่น งบประมาณจัดหาที่พักเลี้ยง เป็นต้น ในขณะที่เดียวกันก็ควรจะมีงบประมาณส่วนหนึ่งที่ จะไปช่วยสนับสนุนห้องสมุดให้มีหนังสือประเภทต่าง ๆ ที่ให้ความรู้มากยิ่งขึ้น

8. ผู้สอนวิชาครู ควรเป็นผู้มีประสบการณ์ในการสอนระดับมัธยมมาก่อน ซึ่งจะ ช่วยให้การเรียนการสอนวิชาครูประสบผลยิ่งขึ้น

การฝึกสอน

1. ควรปรับปรุงในด้านการประสานงานระหว่างสถาบันฝึกหัดครูและโรงเรียน ฝึกสอน โดยเฉพาะระหว่างอาจารย์ในเทศก์และอาจารย์พี่เลี้ยง เพื่อให้สถาบันทั้ง 2 มีความ

เข้าใจในหลักเกณฑ์ การดำเนินงาน วิธีการ และมีหลักการที่ตรงกัน โดยอาจจัดเป็นการสัมมนาหรือปฐมนิเทศเกี่ยวกับการนิเทศการสอน เพื่อให้มีแนวการนิเทศสัมพันธ์กัน จะเป็นการช่วยขจัดปัญหาอาจารย์นิเทศก์และอาจารย์ที่เลี้ยงมีหลักการขัดแย้งกันได้อย่างดียิ่ง

2. จัดเพิ่มจำนวนอาจารย์นิเทศก์ให้มากขึ้น โดยอาจใช้ทั้งอาจารย์ผู้สอนวิชาเนื้อหา หรืออาจารย์ผู้สอนวิชาครูก็ได้ โดยมีข้อแม้ว่าจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถทั้งในด้านเนื้อหาวิชาและวิธีสอน

3. โรงเรียนฝึกสอนที่เป็นอยู่ในปัจจุบันโดยมากจะเป็นโรงเรียนรัฐบาล ดังนั้นอาจจัดเปลี่ยนแปลงโดยส่งนิสิตนักศึกษาฝึกสอนไปทำการฝึกสอนในโรงเรียนราษฎร์ให้มากขึ้น ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนในโรงเรียนราษฎร์ที่มีครูส่วนมากมีวุฒิค่าด้วย

4. ถ้าเป็นไปได้ ควรมีการกำหนดคุณสมบัติของผู้ที่จะเป็นอาจารย์ที่เลี้ยง เพราะเป็นผู้ที่มีบทบาทต่อการฝึกสอนของนิสิตนักศึกษามากพอ ๆ กับอาจารย์นิเทศก์ จึงต้องการคนที่มีทั้งความรู้ในเนื้อหาและวิชาครูในตัวคน ๆ เดียว

5. ควรจัดให้นิสิตนักศึกษาได้สังเกตการสอนและทำการสอนในโรงเรียนซึ่งมีลักษณะเหมือนกัน เพราะการได้สังเกตการสอนในโรงเรียนสาธิตซึ่งนักเรียนมีลักษณะพิเศษกว่านักเรียนในโรงเรียนธรรมดาแล้ว จะทำให้นิสิตนักศึกษาไม่สามารถประยุกต์สิ่งที่ได้เห็นในการสังเกตไปใช้ในการฝึกสอนได้

การจัดโปรแกรมการเตรียมครูสังคมศึกษา

1. ในฐานะที่วิชาสังคมศึกษาเป็นการประยุกต์วิชาสายสังคมศาสตร์ ในการวางแผนเพื่อผลิตครูสังคมศึกษานั้น จึงควรมีทั้งนักสังคมศาสตร์และนักการศึกษา มาร่วมมือกันเตรียมการ เพื่อการผลิตครูที่มีความรู้ทั้ง 2 ด้านอย่างสอดคล้องกัน

2. การกำหนดจำนวนวิชาที่นิสิตนักศึกษาในแต่ละภาคการศึกษาไม่สัมพันธ์กับระยะเวลา จึงควรตัดวิชาที่ไม่จำเป็นหรือล้าสมัยออกเสีย แล้วเพิ่มเติมวิชาที่มีเนื้อหาที่เป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตให้มากขึ้น เพื่อว่านิสิตนักศึกษาจะไม่ต้องศึกษาวิชาต่าง ๆ ในแต่ละภาคการศึกษาหลายวิชามากเกินไป

3. ควรตั้งความมุ่งหมายของโปรแกรม ควรจะเน้นในการสร้างเสริมให้ผู้ที่จะเป็นครูมีพัฒนาการทางค่านิยม จิตใจควบคู่ไปกับพัฒนาการทางค่านสมอง นั่นคือ นอกจากจะ

ต้องจัดวิชาในหมวดวิชาการศึกษาทั่วไป วิชาในสายมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์อย่าง
เหมาะสมแล้ว ควรจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรต่าง ๆ ที่จะเอื้ออำนวยให้นิสิตนักศึกษามีจิตใจ
จงตามตามความมุ่งหมายของโปรแกรม

4. การจัดโครงการฝึกสอน อาจจัดควบคู่ไปกับการเรียนวิชาเนื้อหา โดยให้
นิสิตนักศึกษาได้เริ่มสังเกตการสอนตั้งแต่เข้าศึกษาปีที่ 1 และสังเกตการสอนทุกปีการศึกษา
จนถึงปีที่ 3 โดยกำหนดงานการสังเกตการสอนให้มากขึ้นและยากง่ายต่างกันไป

5. ในการกำหนดเกณฑ์การวัดและประเมินผล ควรมีมาตรฐานที่แน่นอนและ
เป็นแบบเดียวกันหมดทุกคน โดยอาจมีการประชุมอาจารย์เพื่อตัดสินคะแนนของนิสิตนักศึกษา
เพื่อสร้างคามยุติธรรมและมาตรฐานของสถาบัน ซึ่งจะทำให้ได้รับความเชื่อถือจากผู้อื่นยิ่งขึ้น

6. ควรมีการประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างอาจารย์ผู้จัดโปรแกรม
และอาจารย์ในโปรแกรมการเตรียมครูสังคมศึกษาในสถาบันฝึกหัดครูต่าง ๆ เพื่อการผลิตครู
สังคมศึกษาที่มีมาตรฐานเท่าเทียมกัน

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ที่จะเป็นครูสังคมศึกษา

1. นิสิตนักศึกษาซึ่งจะเป็นครูสังคมศึกษา ควรเป็นผู้มีความสนใจในข่าวสาร
และเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทั้งภายในและภายนอกประเทศอย่างใกล้ชิดสม่ำเสมอ โดยใช้ความคิด
วิเคราะห์พิจารณาเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นนั้นอย่างรอบคอบ ไม่ตัดสินใจประเมินเหตุการณ์
ข่าวสารใด ๆ โดยไม่มีเหตุผลอันสมควรมาสนับสนุน

2. นิสิตนักศึกษาซึ่งจะเป็นครูสังคมศึกษาในอนาคต ควรเป็นผู้มีความสนใจใฝ่หา
ความรู้จากแหล่งวิทยาการต่าง ๆ ฝึกฝนตนเองให้มีทักษะในการค้นคว้าเพื่อห้มีความรู้
กว้างขวางและลึกซึ้งมากขึ้น ไม่เป็นผู้คอยฟังคำบรรยายของอาจารย์ผู้สอนเพียงอย่างเดียว

3. ผู้ที่จะเป็นครูสังคมในอนาคต ควรจะเป็นผู้สามารถใช้ประโยชน์จากเหตุ-
การณ์ปัจจุบันที่เกิดขึ้นในการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาให้สอดคล้องสัมพันธ์กับสภาพการณ์
รอบตัวนักเรียน และควรสอนสังคมศึกษาให้มีความสัมพันธ์กับวิชาอื่นด้วย

การวิจัยต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเปรียบเทียบโปรแกรมการเตรียมครูสังคมศึกษาระหว่าง
โปรแกรมเก่าและใหม่ในแต่ละสถาบัน

2. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับประสิทธิภาพของครูสังคมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา ว่าครูที่สำเร็จการศึกษาจากสถาบันแตกต่างกัน จะมีประสิทธิภาพในการสอนแตกต่างกันหรือไม่

3. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับอัตราส่วนระหว่างหมวดวิชาต่าง ๆ ในโปรแกรมว่า การผลิตครูสังคมศึกษาที่คืนัน อัตราส่วนระหว่างหมวดวิชาต่าง ๆ ควรเป็นอย่างไร และควรจัดรายวิชาในหมวดวิชานั้น ๆ อย่างไร

4. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการจัดหมวดวิชาเฉพาะ (เอก - โท) ว่า ครูที่สำเร็จการศึกษาจากโปรแกรมที่มุ่งเน้นให้ครูมีความรู้ในวิชาสังคมศาสตร์วิชาใดวิชาหนึ่งอย่างลึกซึ้งเพียงวิชาเดียว และครูที่สำเร็จการศึกษาจากโปรแกรมให้ครูมีความรู้ในวิชาสังคมศาสตร์หลาย ๆ วิชาอย่างกว้างขวางนั้น จะมีประสิทธิภาพในการสอนแตกต่างกันหรือไม่

คุรุวิทยาลัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย